

Viziunile Procuraturii asupra componentelor ce urmează să-și găsească reflecție în reforma procedurii penale în Republica Moldova

OBIECTIVELE REFORMEI: Realizarea scopului procesului penal. Asigurarea unei anchete eficiente în toate cazurile de informare a autorităților statului despre pregătirea, tentativa sau comiterea unei infracțiuni, precum și a unui proces judiciar penal conform standardelor internaționale în materie de drepturile omului.

Măsurile necesare a fi întreprinse:

1. Modificarea procedurii de examinare a sesizărilor și altor informații despre infracțiuni, de refuz în pornirea urmăririi penale și de pornire a urmăririi penale.

(Pornirea urmăririi penale reieșind din faptul că din actul de sesizare sau alte informații despre infracțiuni reiese o bănuială rezonabilă că se pregătește ori s-a comis o infracțiune, fără a emite în acest sens vre-un act procedural special, ordonanță sau rezoluție, ci din momentul efectuării primei acțiuni de urmărire penală).

Articolul 262 se modifică și va avea următorul cuprins:

Articolul 262. Sesizarea organului de urmărire penală

(1) Organul de urmărire penală poate fi sesizat despre săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de Codul penal prin:

- 1) plîngere;
- 2) denunț;
- 3) autodenunț;
- 4) autosesizarea de către procuror ori organele de urmărire penală;
- 5) actele de constatare întocmite de organele de constatare.

(2) În cazul depistării unei informații din care reiese o bănuială rezonabilă despre comiterea unei infracțiuni nemijlocit de către procuror sau organele de urmărire penală, se întocmește un proces verbal în care se expun circumstanțele depistate și se efectuează urmărirea penală.

(3) În orice caz de deces al persoanei aflate în custodia statului în legătură cu urmărirea penală sau executarea pedepsei, procurorul se autosesizează în condițiile alin.(2).

(4) Orice declarație, plîngere sau alte circumstanțe ce oferă temei de a presupune că persoana a fost supusă acțiunilor de tortură, tratament inuman sau degradant urmează a fi examinate de către procuror, în modul prevăzut la art.274, în procedură separată.

(5) Examinarea sesizărilor despre infracțiuni comise de către Președintele Parlamentului, Președintele Republicii Moldova, Prim-ministru, Președintele Curții Constituționale, Președintele Curții Supreme de Justiție se face de către Procurorul General sau un procuror desemnat de către acesta.

Examinarea sesizărilor despre infracțiuni comise de către Procurorul General se face de către procurorul care este desemnat de către Consiliul Superior al Procurorilor. Organul de urmărire penală care a primit o sesizare despre infracțiunile săvârșite de persoanele indicate este obligat să o trimită imediat pentru examinare la Procurorul General sau, după caz, la Consiliul Superior al Procurorilor.

Codul se completează cu articolul 264¹ cu următorul cuprins:

Articolul 264¹. Autosesizarea de către procuror ori de către organul de urmărire penală

Autosesizarea este actul de înștiințare făcut de către procuror sau organele de urmărire penală în cazul obținerii informației despre infracțiuni exercitând obligațiunile de serviciu.

Articolul 265 va avea următorul cuprins:

Articolul 265. Obligatorietatea primirii și examinării sesizărilor despre infracțiuni

(1) Organul de urmărire penală este obligat să primească sesizările despre infracțiunile săvârșite, pregătite sau în curs de pregătire chiar și în cazul în care cauza nu este de competența lui. Persoanei care a depus sesizarea i se eliberează imediat un certificat despre acest fapt, indicându-se persoana care a primit sesizarea și timpul când aceasta a fost înregistrată.

(2) Împotriva refuzului organului de urmărire penală de a primi sesizarea despre infracțiune persoana interesată poate înainta imediat plîngere în condițiile art.298-299² și 313, dar nu mai târziu de 5 zile de la momentul refuzului.

(3) În cazul parvenirii unor sesizări care după formă sau/și conținut nu corespund prevederilor art.262-264 și datele, detaliile omise sînt relevante pentru adoptarea unei hotărîri asupra sesizării, cu concursul persoanei ce a depus sesizarea, cît mai curînd posibil, ele vor fi întocmite potrivit prevederilor legale, urmînd a se decide conform legii.

Articolul 274 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Articolul 274 Începerea urmăririi penale

(1) Organul de urmărire ori procurorul sesizați în modul prevăzut în art.262 și 273 ale prezentului Cod pornesc urmărirea penală prin efectuarea primei acțiuni procesuale în cazul în care, din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală, informînd despre aceasta persoana care a înaintat sesizarea sau organul respectiv.

(2) Organul de urmărire penală, în termen de 24 de ore de la începerea urmăririi penale informează în scris procurorul cu prezentarea materialelor de urmărire penală. În cazul în care procurorul consideră că lipsesc temeiurile pentru a începe urmărirea penală, el prin ordonanță va dispune încetarea urmăririi penale .

(3) Dacă din cuprinsul actului de sesizare rezultă vreunul din cazurile care împiedică pornirea urmăririi penale, organul de urmărire penală înaintează procurorului actele întocmite cu propunerea de a nu porni urmărirea penală. În

cazul în care procurorul refuză pornirea urmăririi penale, el emite o ordonanță motivată și anunță despre aceasta persoana care a înaintat sesizarea. În cazul în care fapta constituie o contravenție, procurorul concomitent pornește cauza contravențională, o examinează și aplică sancțiunea contravențională. Dacă aplicarea sancțiunii contravenționale nu este de competența procurorului, cauza se trimite spre examinare judecătorului de instrucție. Dacă procurorul consideră că nu sînt circumstanțe care împiedică urmărirea penală, el restituie actele, cu indicația sa, organului de urmărire penală pentru efectuarea urmăririi penale.

(6) Ordonanța de a refuza începerea urmăririi penale poate fi atacată, prin plîngere, în condițiile art.298-299² și 313.

(7) Dacă ulterior se constată că nu a existat sau că a dispărut circumstanța pe care s-a bazat decizia de a refuza pornirea urmăririi penale, inclusiv dacă fapte noi sau recent descoperite au apărut, sau dacă un viciu fundamental a afectat hotărîrea adoptată, procurorul ierarhic superior sau procurorul care a adoptat soluția anulează ordonanța și dispune începerea urmăririi penale.”

2. Excluderea imunităților la etapa pornirii urmăririi penale.

(Reglementarea procedurii de examinare a sesizărilor și altor informații despre infracțiuni comise de către Președintele Parlamentului, Președintele R.Moldova, Prim – ministrul R.Moldova, Președintele Curții Constituționale, Președintele Curții Supreme de Justiție. Sesizările date să fie transmise conform competenței pentru examinare și, respectiv, urmărirea penală să fie efectuată de către Procurorul General sau un procuror/grup de procurori desemnat de către acesta. Sesizările și alte informații despre infracțiuni comise de către Procurorul General să fie transmise conform competenței la Consiliul Superior al Procurorilor, care va desemna procurorul ce va exercita procedura).

Articolul 262. Sesizarea organului de urmărire penală

(5) Examinarea sesizărilor despre infracțiuni comise de către Președintele Parlamentului, Președintele Republicii Moldova, Prim– ministru, Președintele Curții Constituționale, Președintele Curții Supreme de Justiție se face de către Procurorul General sau un procuror desemnat de către acesta. Examinarea sesizărilor despre infracțiuni comise de către Procurorul General se face de către procurorul care este desemnat de către Consiliul Superior al Procurorilor. Organul de urmărire penală care a primit o sesizare despre infracțiunile săvîrșite de persoanele indicate este obligat să o trimită imediat pentru examinare la Procurorul General sau, după caz, la Consiliul Superior al Procurorilor.

3. Revizuirea procedurii de încetare a urmăririi penale.

(Comasarea institutului scoaterii de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale și clasarea cauze cu institutul încetării urmăririi penale parțiale sau totale. Posibilitatea încetării urmăririi penale pe prescripție în cazul cînd nu este identificat făptuitorul, dar infracțiunea este prescriptibilă).

Articolul 52:

la alineatul (1):

punctul 22) va avea următorul cuprins:

„22) încetează urmărirea penală sau dispune scoaterea persoanei de sub urmărire penală în cazurile prevăzute de lege;”.

la alineatul (2) punctul 1), cuvintele „, , clasarea cauzei penale” se exclud.

Articolul 57,

la alineatul (2) punctul 1), cuvintele „, , clasarea cauzei penale” se exclud.

Articolul 275:

se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) În cazurile prevăzute la alin.(1) pct.4), urmărirea penală continuă dacă făptuitorul nu și-a exprimat acordul pentru aplicarea prescripției sau amnistiei. Dacă de la data săvârșirii infracțiunii au trecut 25 de ani, prescripția se aplică chiar dacă făptuitorul nu a fost identificat.

Articolul 286 se exclude.

Articolul 287:

în titlu, cuvintele „, , după clasarea cauzei penale” se exclud;

la alineatul (1) după cuvintele „procurorul ierarhic superior” se completează cu „sau procurorul care a adoptat soluția”, cuvintele „, , după clasarea cauzei penale” și „, , clasarea cauzei penale” se exclud;

la alineatul (2) cuvintele „ori de clasare a cauzei penale” se exclud;

la alineatul (4) cuvintele „, , clasare a cauzei penale” se exclud.

La articolul 291 punctul 2), cuvintele „, , clasarea cauzei penale” se exclud.

4. Revizuirea institutului de refuz în pornirea urmăririi penale și de încetare a urmăririi penale sub aspectul excluderii ordonanțelor motivate de refuz și încetare.

(Procurorul face doar un raport intern adresat procurorului-șef prin care doar îl informează că a încetat procesul și din ce motiv, cu analiza probelor. Raportul poartă un caracter pur informativ, este un document de uz intern, nu are statut de document procesual și nu poate fi contestat. Părțile se informează printr-o simplă scrisoare informativă. Se contestă decizia procurorului, dar nu ca act procedural motivat, ci ca o hotărâre care își are motivația în materialele cauzei penale. Cel ce verifică cauza penală trebuie să-și facă concluzia reieșind din materialele cauzei pe care le va studia personal și nu reieșind din ordonanța motivată a celui care a adoptat-o, deoarece ultima nu-l obligă la nimic, nu-l poate orienta să aibă o anumită viziune asupra circumstanțelor cazului sau să aprecieze probele într-un anumit fel. În astfel de situație se exclude și problema institutului reluării urmăririi penale. Ex:Germania).

5. Revizuirea institutului de reluare a urmăririi penale în contextul principiului „non bis in idem” și a practicii judiciare la compartimentul dat.

(În prezent judecătorii tratează drept dublă urmărire orice reluare a urmăririi penale în temeiul art.287 al.1 CPP de către procurorul ierarhic superior în cazul când consideră că decizia este ilegală pe motiv că probele au fost apreciate incorect și sunt suficiente pentru a trimite cauza în judecată sau pe motiv că nu au fost

întreprinse toate măsurile posibile pentru a proba vinovăția persoanei, respectiv nu a existat în fapt cauza care a determinat luarea acestei măsuri. Totodată, judecătorii de instrucție foarte frecvent anulează pe motivele enunțate ordonanțele procurorilor, creîndu-se astfel o practică de „duble standarde” – ceea ce i se poate judecătorului, nu i se permite și procurorului).

Articolul 22 va avea următorul cuprins:

„Articolul 22. Dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori

(1) Nimeni nu poate fi urmărit de organul de urmărire penală, judecat sau pedepsit de instanța judecătorească pentru săvârșirea infracțiunii cu privire la care a fost pronunțată o hotărâre judecătorească definitivă de condamnare, de achitare sau încetare a procesului penal.

(2) Hotărârea judecătorească definitivă împiedică punerea repetată sub învinuire a aceleiași persoane pentru aceeași faptă, cu excepția cazurilor când fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente au afectat hotărârea respectivă.

(3) Hotărârea procurorului privind reluarea urmăririi penale în privința la aceeași persoană și pentru aceeași faptă după scoaterea persoanei de sub urmărire penală sau după încetarea urmăririi penale, adoptată conform prevederilor art.287, nu constituie o încălcare a prevederilor alin.(1)”

6. Asigurarea termenului rezonabil de efectuare a urmăririi penale. Excluderea fixării și prelungirii termenului de urmărire penală.

(În prezent procedura dată a devenit o formalitate, nu are careva efecte benefice pentru calitatea urmăririi penale, ci dimpotrivă reprezintă un risc pentru invocarea nulității probelor administrate înafara termenului, presupune cheltuieli de resurse care nu se motivează. Institutul conducerii urmăririi penale presupune intervenția procurorului în proces nu doar în calitate de supraveghetor-controlor ca în procedura veche /din care de fapt și vine această instituție procesuală, ci ori de câte ori el consideră necesar).

1. La articolul 52:

alineatul (1):

punctul 7) va avea următorul cuprins:

”7) asigură respectarea termenului rezonabil al urmăririi penale în fiecare cauză penală;”

2. Articolul 259 se exclude.

3. La articolul 284 alineatul (4), cuvintele „ , fixînd termenul efectuării acesteia” se exclud.

4. La articolul 285 alineatul (8), cuvintele „cu indicarea termenului pentru efectuarea acesteia” se exclud.

5. La articolul 287³ alineatul (2), cuvintele „stabilindu-se și termenul urmăririi penale” se exclud.

6. La articolul 292 alineatul (2), cuvintele „și se dispune termenul pentru urmărire” se exclud.

7. Identificarea mecanismului și pîrghiilor legale de care trebuie să dispună procurorul în relații cu reprezentanții organelor de urmărire penală și celor care practică activitate operativă de investigații pentru a asigura realizarea unei anchete eficiente și în special în termene rezonabile / să-și onoreze calitativ obligațiunile de serviciu și să execute indicațiile legale date în scris/.

(Avizul Procurorului General la numirea în funcție de ofițer de urmărire penală, posibilitatea detașării ofițerului de urmărire penală și celor care practică activitatea operativă de investigații la Procuratură, amenda judiciară și sesizările).

Articolul 52 se completează cu alineatele (4¹) și (4²), care vor avea următorul cuprins:

(4¹) În scopul efectuării sub toate aspectele, complet și obiectiv, a urmăririi penale, efectuarea unor anumite acțiuni procedurale sau măsuri operative de investigații, Procurorul General poate solicita detașarea, ofițerilor de urmărire penală și a persoanelor oficiale ale organelor care exercită activitate operativă de investigații, pentru a activa în cadrul organelor Procuraturii, pentru o perioadă de pînă la trei ani, sau pe perioada desfășurării urmăririi penale pe o anumită cauză penală, cu acordul acestor persoane.

Detașarea ofițerilor de urmărire penală și a persoanelor oficiale ale organelor care exercită activitate operativă de investigații se face prin ordinul conducătorului organului administrației publice centrale în care activează ofițeri de urmărire penală sau a organului care exercită activitate operativă de investigații, în conformitate cu solicitarea Procurorului General.

Numirea și atribuirea împuternicirilor care le revin persoanelor detașate în cadrul urmăririi penale, se face prin ordinul Procurorului General.

Ofițerii de urmărire penală și persoanele oficiale ale organelor care exercită activitate operativă de investigații desemnați, efectuează orice acțiune procesuală prevăzută de prezentul cod, sub conducerea directă, și controlul nemijlocit al procurorilor care exercită sau conduc urmărirea penală pe cauza penală.

Actele întocmite la indicația scrisă a procurorului pot constitui mijloace de probă.

Ofițerii de urmărire penală și persoanele oficiale ale organelor care exercită activitate operativă de investigații desemnați nu pot primi de la organele ierarhic superioare nici o altă însărcinare în afara unor situații și evenimente excepționale. În aceste cazuri calitatea lor, atribuită de Procurorul General se suspendă, prin ordinul acestuia, pînă la încetarea situației excepționale care a determinat primirea altor însărcinări.

Ofițerii de urmărire penală și persoanele oficiale ale organelor care exercită activitate operativă de investigații desemnați, pe perioada numirii în cadrul procuraturii, au drepturile și obligațiile prevăzute de lege pentru persoanele detașate.

(4²) Procurorul General avizează numirea în funcție a ofițerului de urmărire penală, după verificarea competenței acestuia. În cazul dacă se constată incompetența candidatului la funcția de ofițer de urmărire penală, de a efectua

urmărirea penală, el nu poate fi numit în această funcție, iar în cazul în care deține această funcție, se retrage acest statut.

Avizul Procurorului General poate fi contestat în instanța de judecată.

Articolul 87 alineatul (1), după propoziția întâi, se completează cu o propoziție care va avea următorul cuprins:

„În cazul necesității efectuării unor investigații de lungă durată sau deosebit de complicate, precum și pentru clarificarea unor aspecte tehnice în activitatea de urmărire penală în domeniul economic, financiar, bancar, vamal, informatic, precum și în alte domenii, procurorul poate solicita acordul conducerii instituției, organizației și întreprinderii în cadrul cărora activează specialiști cu înaltă calificare, detașarea acestora pe un termen ce nu depășește o perioadă de 12 luni.”

Articolul 57,

alineatul (1) după sintagma „Ofițerul de urmărire penală este persoană cu funcție de răspundere,” se introduc cuvintele „numită în modul stabilit de lege, numai cu avizul Procurorului General”.

Articolul 201 se modifică și va avea următorul cuprins:

Articolul 201. Amenda judiciară

(1) Amenda judiciară este o sancțiune bănească aplicată de către instanța de judecată sau de procuror persoanei care a comis o abatere în cursul procesului penal.

(2) Amenda judiciară se stabilește în unități convenționale. Unitatea convențională de amendă judiciară este egală cu 20 de lei.

(3) Amenda judiciară se aplică în mărime de la 10 la 150 unități convenționale.

(4) Procurorul poate sancționa cu amendă judiciară următoarele abateri în cadrul urmăririi penale:

1) neexecutarea ordonanței de aducere silită;

2) tergiversarea de către expert, interpret sau traducător a executării însărcinărilor primite;

3) neprezentarea nejustificată a martorului, expertului, specialistului, interpretului, traducătorului sau apărătorului legal citați la organul de urmărire penală, procuror și neinformarea acestora despre imposibilitatea prezentării, când prezența lor este necesară;

4) neluarea de către conducătorul unității, în care urmează să se efectueze o expertiză, a măsurilor necesare pentru efectuarea acesteia, precum și împiedicarea de către orice persoană a efectuării expertizei în condițiile legii;

5) neîndeplinirea obligației de prezentare, la cererea organului de urmărire penală sau a procurorului obiectelor sau a documentelor de către conducătorul unității sau de către persoanele însărcinate cu aducerea la îndeplinire a acestei obligații;

6) nerespectarea obligației de păstrare a mijloacelor de probă;

7) neîndeplinirea de către organul de urmărire penală, organul care exercită activitate operativă de investigații, organul constatator, a indicațiilor scrise ale procurorului, în termenul stabilit de acesta;

8) neîndeplinirea obligației prevăzute de art. art. 135, 136, 303, 214 de către furnizorii de servicii de telecomunicații, informatice sau financiare;

9) neîndeplinirea obligației prevăzute de art. 133 de către instituțiile poștale, sau de orice alte persoane fizice sau juridice care efectuează activități sau transfer de informații;

10) abuzul de drept constant în exercitarea cu-rea credință a drepturilor procesuale și procedurale de către părți, reprezentanți legali ai acestora ori avocații lor;

11) împiedicarea în orice mod a exercitării, în legătură cu procesul, a atribuțiilor care le revin organelor de urmărire penală, organelor care exercită activitate operativă de investigații, organelor constatatoare, în condițiile legii;

12) manifestările ireverențioase ale părților, avocaților acestora, martorilor, experților, interpreților, sau ale oricăror alte persoane, față de organul de urmărire penală, organul care exercită activitate operativă de investigații, organul constator, procuror;

13) nerespectarea obligațiilor prevăzute de art.212 privind confidențialitatea urmăririi penale;

14) alte abateri în cadrul urmăririi penale pentru care prezentul cod prevede amenda judiciară.

(5) Instanța de judecată poate sancționa cu amendă judiciară următoarele abateri în cadrul judecării cauzei:

1) neîndeplinirea de către orice persoană prezentă la ședința de judecată a măsurilor luate de către președintele ședinței în conformitate cu cerințele art.334;

2) neexecutarea ordonanței sau a încheierii de aducere silită;

3) neprezentarea nejustificată a martorului, expertului, specialistului, interpretului, traducătorului sau apărătorului legal citați la organul de urmărire penală sau instanță, precum și a procurorului la instanță și neinformarea acestora despre imposibilitatea prezentării, când prezența lor este necesară;

4) tergiversarea de către expert, interpret sau traducător a executării însărcinărilor primite;

5) neluarea de către conducătorul unității, în care urmează să se efectueze o expertiză, a măsurilor necesare pentru efectuarea acesteia;

6) neîndeplinirea obligației de prezentare, la cererea organului de urmărire penală sau a instanței, a obiectelor sau a documentelor de către conducătorul unității sau de către persoanele însărcinate cu aducerea la îndeplinire a acestei obligații;

7) nerespectarea obligației de păstrare a mijloacelor de probă;

8) alte abateri în cadrul judecării cauzei pentru care prezentul cod prevede amenda judiciară.

(6) Amenda judiciară se aplică de către procurorul ierarhic superior, la demersul procurorului care conduce sau exercită urmărirea penală, prin ordonanță, iar de instanța de judecată prin încheiere.

(7) Încheierea instanței de judecată privind aplicarea amenzii judiciare poate fi atacată cu recurs.

(8) Ordonanța procurorului privind aplicarea amenzii judiciare poate fi atacată cu plîngere judecătorească de instrucție. Încheierea pronunțată de judecătorul de instrucție poate fi atacată cu recurs.

(9) Aplicarea amenzii judiciare nu înlătură răspunderea penală în cazul în care fapta constituie infracțiune.

8. Excluderea institutului suspendării urmăririi penale și înlocuirea cu institutul încetării procesului penal în cazul cînd făptuitorul infracțiunii nu este identificat și administrarea altor probe nu este posibilă.

(În CPP în vigoare, de la început nu a existat institutul suspendării urmăririi penale. Nu am înțeles atunci sensul acestei idei și l-am întors ulterior ca astăzi să ajungem la concluzia că nu a fost cea mai bună soluție. Faptul că suspendăm ancheta nu înseamnă că scăpăm pe un timp de obligațiunea de a asigura termenul rezonabil al urmăririi penale. Faptul că învinuitul se sustrage de la anchetă, sau nu este identificat făptuitorul, sau s-a refuzat în lipsirea de imunitate, sau persoana n-a fost extrădată, ori s-a îmbolnăvit nu presupune că soluția ideală ar fi să suspendăm ancheta ca la necesitate s-o reluăm /de fapt doar adoptăm două acte procesuale – de suspendare și de reluare, cheltuind resurse/. Suspendarea presupune practic scoaterea cauzei din circuitul procesual, se prăfuieste undeva în safeu sau în arhivă și de fapt nu se lucrează. Eficiența institutului dat lipsește. Ar fi binevenit ca în cazul cînd au fost întreprinse toate activitățile posibile pentru administrarea probelor, dar nu s-a stabilit făptuitorul – ancheta să fie încetată, cu posibilitate de reluare cînd apar circumstanțe noi sau recent descoperite ce impun redeschiderea procedurii. Ex: Estonia, Germania ș.a.).

După articolul 285 se introduce articol nou 285¹ cu următorul conținut:

Articolul 285¹ Încetarea urmăririi penale în legătură cu neidentificarea persoanei care a comis infracțiunea

(1) Dacă în cadrul urmăririi penale nu a fost stabilită persoana care a comis infracțiunea și s-au epuizat toate posibilitățile de a acumula probe suplimentare, atunci urmărirea penală se încetează la propunerea organului de urmărire penală în baza ordonanței procurorului.

(2) În cazul în care au decăzut sau nu se confirmă temeiurile prevăzute la alin.(1) din prezentul articol, urmărirea penală este reluată.

Articolele 287¹ – 287³ - se exclud.

9. Asigurarea independenței procesuale a procurorului în coraport cu principiul controlul ierarhic intern și cel judecătoresc în cadrul urmăririi penale.

(Excluderea confirmării, aprobării actelor procesuale emise de procurorii ierarhic inferiori, excluderea dării indicațiilor directe și înlocuirea lor cu constatări a încălcărilor și omisiunilor admise, cu indicarea necesității înlăturării lor, anularea actelor ilegale emise de procurorul ierarhic inferior. Ordonanțele Procurorului General și adjunctilor săi să fie susceptibile a fi contestate la Curtea de Apel și nu la judecătorul de instrucție. Încheierile judecătorești de instrucție să fie susceptibile recursului ordinar sau extraordinar).

Articolul 26¹. Independența procurorilor și supunerea lor numai legii

(1) În exercitarea atribuțiilor de serviciu în limitele competenței sale, procurorul este independent și se supune numai legii, în condiții care exclud orice presiune și imixtiune în activitatea lor din partea persoanelor fizice, juridice, instituțiilor și autorităților publice.

(2) Exercițarea de presiune și imixtiunea în activitatea procurorului cu scopul de a influența emiterea unei hotărâri procesuale atrage răspunderea conform legii.

La articolul 51:

alineatul (3) se completează în final cu cuvintele:

(3) La exercitarea atribuțiilor sale în procesul penal, procurorul este independent și se supune numai legii. El, de asemenea, execută indicațiile scrise ale procurorului ierarhic superior.,,privind înlăturarea încălcărilor de lege și omisiunilor admise la efectuarea și la conducerea urmăririi penale.”

Articolul se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins:

„(3¹) Indicațiile date de procurorul ierarhic superior pot fi contestate de procuror la Procurorul General și adjuncții lui. Asupra contestării, Procurorul General și adjuncții lui urmează a decide, prin ordonanță motivată, în termen de cel mult 15 zile. Decizia Procurorului General și adjuncților lui de respingere a contestării poate fi atacată de procuror la judecătorul de instrucție.”

Articolul 52:

la alineatul (1):

punctul 7) va avea următorul cuprins:

”7) asigură respectarea termenului rezonabil al urmăririi penale în fiecare cauză penală;”

punctul 22) va avea următorul cuprins:

„22) încetează urmărirea penală sau dispune scoaterea persoanei de sub urmărire penală în cazurile prevăzute de lege;”.

la alineatul (2):

punctul 2) va avea următorul cuprins:

„2) anulează, în condițiile prezentului cod, actele procurorilor ierarhic inferiori;”

se completează cu pct.3¹) cu următorul cuprins:

„3¹) examinează plîngerile declarate împotriva actelor și acțiunilor procurorilor ierarhic inferiori;”

punctele 4), 5), 7) se exclud.

punctul 6) se completează în final cu cuvintele „privind înlăturarea încălcărilor de lege constatate și omisiunilor admise la efectuarea și la conducerea urmăririi penale”.

la alineatul (2) punctul 1), cuvintele „, clasarea cauzei penale” se exclud.

Capitolul VII va avea următorul cuprins:

„CONTROLUL DE CĂTRE PROCUROR AL LEGALITĂȚII ACȚIUNILOR, INACȚIUNILOR ȘI ACTELOR”

55. Articolul 298 va avea următorul cuprins:

„Articolul 298. Plîngerea împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate operativă de investigații

(1) Împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate operativă de investigații poate înainta plîngere bănuitul, învinuitul, reprezentantul lor legal, apărătorul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă și reprezentanții acestora, precum și alte persoane drepturile și interesele legitime ale cărora au fost lezate de către aceste organe.

(2) Plîngerea se adresează procurorului care conduce urmărirea penală și se depune fie direct la acesta, fie la organul de urmărire penală. În cazurile în care plîngerea a fost depusă la organul de urmărire penală, acesta este obligat ca în termen de 48 de ore de la primirea ei să o înainteze procurorului împreună cu explicațiile sale, atunci cînd acestea sunt necesare.

(3) Plîngerea depusă în condițiile prezentului articol nu suspendă executarea acțiunii sau actelor atacate dacă persoana care efectuează urmărirea penală sau activitate operativă de investigații sau procurorul care conduce urmărirea penală nu consideră aceasta necesar.”

Articolul 299 va avea următorul cuprins:

“Articolul 299. Examinarea plîngerii

(1) Procurorul, în termen de cel mult 15 zile de la primirea plîngerii înaintate în condițiile art.298, este obligat să o examineze și să comunice decizia sa persoanei care a depus plîngerea.

(2) În cazul în care plîngerea se respinge, procurorul, prin ordonanță, urmează să expună motivele pentru care o consideră neîntemeiată, explicînd, totodată, modalitatea contestării hotărîrii sale la procurorul ierarhic superior.”

Articolul 299¹ va avea următorul cuprins:

„Articolul 299¹. Plîngerea împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor procurorului

(1) Persoanele indicate la art.298 alin.(1) pot declara plîngere împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor efectuate sau dispuse de procurorul care conduce urmărirea penală sau exercită nemijlocit urmărirea penală sau împotriva celor care au fost efectuate sau dispuse pe baza dispozițiilor date de către procurorul respectiv.

(3) În cazurile în care acțiunile, inacțiunile și actele au fost efectuate sau dispuse de procurorul teritorial sau cel al procuraturii specializate, precum și de adjuncții lor, plîngerea se examinează cu titlu de control ierarhic de Procurorul General sau adjuncții lui sau de procurorii, șefi ai subdiviziunilor Procuraturii Generale. În cazurile în care acțiunile, inacțiunile și actele au fost efectuate sau dispuse de procurorii, șefi ai subdiviziunilor Procuraturii Generale, plîngerea se examinează cu titlu de control ierarhic de Procurorul General sau adjuncții lui.

(4) Plîngerea se adresează, în termen de 15 zile, procurorului ierarhic superior și se depune fie direct la acesta, fie la organul de urmărire penală sau la

procuror. În cazurile în care plîngerea a fost depusa la organul de urmărire penală sau la procuror, aceștia sînt obligați ca în termen de 48 de ore de la primirea ei să o înainteze procurorului ierarhic superior, însoțită de explicațiile sale, atunci cînd acestea sunt necesare.

(5) Ordonanțele prin care procurorul ierarhic superior a soluționat plîngerea nu mai pot fi atacate cu plîngere la procurorul ierarhic superior. Împotriva lor persoana poate face plîngere la judecătorul de instrucție.

(6) Ordonanțele adoptate de către Procurorul General pot fi atacate cu plîngere la Curtea de Apel Chișinău, care o examinează în condițiile art.313.

După articolul 299¹, codul se completează cu art.299², care va avea următorul cuprins:

„Articolul 299². Examinarea plîngerii

(1) Plîngerea se examinează de către procurorul ierarhic superior în termenul și în condițiile prevăzute la art.299, care se aplică în mod corespunzător.

(2) În cazurile în care examinarea plîngerii înaintate este de competența judecătorului de instrucție, procurorul sau, după caz, procurorul ierarhic superior, în termen de 5 zile, trimite plîngerea la judecătorul de instrucție împreună cu materialele respective de urmărire penală.

10. Detalizarea reglementărilor legale privind ierarhia procesuală a procurorilor. Concretizarea ierarhiei procesuale a Procurorului General și a procurorilor-șefi asupra adjuncților lor, abilitarea cu competențe procesuale ierarhice a șefilor subdiviziunilor Procuraturii Generale față de procurorii din cadrul acestei subdiviziuni și față de procurorii teritoriali.

(Reglementările existente în prezent nu sunt clare și sunt interpretate diferit, iar ierarhia procesuală a șefilor subdiviziunilor Procuraturii generale s-a impus de practică. Ex: un procuror-șef teritorial sau specializat este ierarhic procurorului din subordine cînd acesta exercită sau conduce urmărirea penală, iar șeful de direcție sau secție nu).

Articolul 52:

alineatul (3) se completează la început cu cuvintele ”Procurorii, șefi ai direcțiilor și secțiilor Procuraturii Generale, ”.

„Articolul 299¹. Plîngerea împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor procurorului

(3) În cazurile în care acțiunile, inacțiunile și actele au fost efectuate sau dispuse de procurorul teritorial sau cel al procuraturii specializate, precum și de adjuncții lor, plîngerea se examinează cu titlu de control ierarhic de Procurorul General sau adjuncții lui sau de procurorii, șefi ai subdiviziunilor Procuraturii Generale. În cazurile în care acțiunile, inacțiunile și actele au fost efectuate sau dispuse de procurorii, șefi ai subdiviziunilor Procuraturii Generale, plîngerea se examinează cu titlu de control ierarhic de Procurorul General sau adjuncții lui.

11. Excluderea termenelor de menținere a persoanei în calitate de bănuț.

(Doar termenele măsurilor procesuale de constrângere să fie condiționate de calitatea procesuală a persoanei, dar nu calitatea de bănuit. Ex:Termenul de arest a bănuitului nu poate depăși ... /NU – procurorul nu este în drept să mențină în calitate de bănuit persoana în privința căreia.../ În prezent termenele indicate la art.63 alin.(2) CPP sunt foarte scurte și crează impedimente pentru realizarea unei anchete eficiente).

La articolul 63, alineatele (2)-(7) se exclud.

La articolul 64 alin.(2) pct.12) textul „,dar nu mai târziu de 6 ore, ” – se exclude.

La articolul 64 alineatul (2) se completează cu punctul 15¹) cu următorul cuprins:

„15¹) imediat după reținere sau după ce i s-a adus la cunoștință hotărîrea de aplicare a măsurii preventive să aibă acces la asistență medicală independentă, inclusiv pe cont propriu”.

Articolul 195 se completează cu alineatul (6¹) care va avea următorul cuprins:

„(6¹) Măsura preventivă neprivativă de libertate încetează de drept în cazul în care, în termen de 10 zile din momentul cînd i s-a adus la cunoștință ordonanța despre aplicarea măsurii preventive, bănuitul nu a fost pus sub învinuire.

12. Revizuirea reglementărilor legale ce vizează institutul împăcării în procesul penal.

(Stabilirea unor impedimente de aplicabilitate a împăcării pentru a exclude recidivarea persoanei – o singură dată pe an, respectarea anumitor condiții sub riscul reluării urmăririi penale în caz de nerespectare, ș.a.).

Articolul 276:

alineatele (5) și (6) vor avea următorul cuprins:

(5) La împăcarea părții vătămate cu bănuitul, învinuitul, inculpatul în cazurile menționate la alin.(1), precum și în cazurile retragerii plîngerii prelabile de către victimă, partea vătămată, urmărirea penală încetează. Împăcarea și retragerea plîngerii prelabile sînt personale și produc efecte doar dacă au intervenit pînă la retragerea completului de judecată pentru deliberare.

(6) Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu împăcarea sau retragerea plîngerii prelabile se poate face numai de reprezentanții lor legali. Persoanele cu capacitatea de exercițiu limitată se pot împăca sau își pot retrage plîngerea prelabilă cu încuviințarea reprezentanților lor legali. Împăcarea poate avea loc și în cazul în care urmărirea penală a fost pornită din oficiu.

se completează cu alineatele (6¹) și (6²), cu următorul cuprins:

(6¹) În cazul în care urmărirea penală este pornită din oficiu sau la cererea unor substituiți procesuali și pe parcurs se stabilesc circumstanțe ce impun necesitatea plîngerii prelabile, victima urmează să o depună sau respectiv să o însușească personal, cu excepțiile prevăzute de lege.

(62) Retragerea plîngerii prealabile produce efecte irevocabile și victima nu poate reveni asupra ei, precum nu poate formula o nouă plîngere pentru aceeași faptă. Pentru a produce efecte, retragerea plîngerii prealabile trebuie să fie totală și necondiționată.

După articolul 276 se introduce articolul 276¹, care va avea următorul cuprins:

„Articolul 276¹ Rolul procurorului la împăcarea părților

(1) Actul de împăcare devine valabil doar cu acceptarea procurorului, care asigură respectarea intereselor generale ale societății, prejudiciate prin fapta social periculoasă.

(2) Procurorul acceptă împăcarea părților, cu excepția cazurilor în care:

1) în privința făptuitorului pe parcursul ultimului an a fost dispusă încetarea urmăririi penale sau încetarea procesului penal în baza 285 alin.(1) pct.1), pe motivul intervenirii împăcării părților;

2) făptuitorul nu și-a recunoscut vinovăția;

3) făptuitorul a aplicat constrângerea fizică sau psihică față de partea respectivă în proces, succesori sau reprezentant, în scopul ca aceasta să participe la actul de împăcare sau acordul de împăcare nu a fost semnat conștient și benevol;

4) făptuitorul refuză să colaboreze cu organul de urmărire penală sau procurorul în vederea identificării altor participanți la comiterea faptei prejudiciabile.

(3) Acceptarea împăcării părților din partea procurorului poate fi condiționată, concomitent cu obligația de a nu săvârși infracțiuni și de a comunica orice schimbare de domiciliu, de stabilirea față de făptuitor pe un termen de 1 an, trei sau mai multe din următoarele obligații:

- să nu părăsească țara decît în condițiile stabilite de procuror;
- să nu săvîrșească contravenții;
- să continue lucrul sau studiile;
- să nu intre în legătură cu anumite persoane și să comunice cu ele;
- să nu meargă în locuri anumite stabilite, inclusiv la ore anumite stabilite;
- să nu exercite activități de natura acelorora de care s-a folosit la comiterea infracțiunii;

- să nu consume alcool sau droguri;
- să urmeze un anumit tratament;
- să depună, în termen de 5 zile, o cauțiune, al cărei quantum este fixat de procuror, de la 25 la 250 unități convenționale, în dependență de starea materială a persoanei și de caracterul infracțiunii comise.

(4) Controlul asupra respectării obligațiilor stabilite de procuror este exercitat de organul de poliție în a cărui rază teritorială locuiește făptuitorul. Pe parcursul anului respectiv făptuitorul este obligat să se prezinte la poliție ori de cîte ori este citat.

(5) În cazurile în care făptuitorul nu a respectat obligațiile stabilite de procuror, ordonanța de încetare a urmăririi penale este anulată și procurorul trimite cauza penală în judecată cu rechizitoriu, iar cauțiunea depusă se face venit la

bugetul de stat de către instanța care judecă cauza. Cauțiunea se restituie, în baza deciziei procurorului, dacă făptuitorul a îndeplinit obligațiile stabilite.

(6) Acceptarea sau refuzul de a accepta împăcarea părților din partea procurorului are loc printr-o ordonanță motivată, care poate fi atacată de către părți în condițiile stabilite la art.313.”

63. Articolul 332 se completează cu alineatul (11) care va avea următorul cuprins:

„(11) Încetarea procesului penal pe motivul intervenirii împăcării părților nu se admite în cazurile în care:

- în privința inculpatului pe parcursul ultimului an a fost dispusă încetarea urmăririi penale sau încetarea procesului penal în baza art.285 alin.(1) pct.1);

- lipsește acordul scris al procurorului pentru acceptarea împăcării pe motiv că există cel puțin una din circumstanțele prevăzute la art.2761 alin.(2) pct.2) - 4).”

13. Concretizarea reglementărilor legale privind datele neadmise ca probe și nulitățile în procesul penal, divizarea în nulități absolute și relative.

(Astăzi practic toate încălcările, reieșind din prevederile art.94 și 251 CPP atrag nulitatea absolută a probelor. Considerăm că fără a pune la îndoială necesitatea respectării legii la administrarea probelor, nu chiar toate încălcările enumerate astăzi în articolele menționate ale CPP trebuie să atragă nulitatea absolută a unei probe. Interzicerea provocării în cadrul procesului penal).

12¹ La art.94 alin.(1) se introduce punctul 11 cu următorul cuprins:

“11) prin provocarea persoanei la savârșirea ori continuarea săvârșirii unei infracțiuni.”

Codul se completează cu art.100¹ cu următorul conținut:

„Art. 100¹. Loialitatea administrării probelor

(1) În scopul obținerii de probe este oprit a se întrebuința violența, promisiunea unui avantaj nepermis de lege, amenințarea cu un rău injust sau orice alt mijloc de constrângere interzis prin lege.

(2) Nu pot fi folosite metode sau tehnici de ascultare care afectează capacitatea persoanei de a-și aminti și de a relata în mod conștient și voluntar faptele care constituie obiectul probei. Interdicția se aplică chiar dacă persoana ascultată își dă consimțământul la utilizarea unei asemenea metode sau tehnici de ascultare.

(3) Organele de urmărire penală, procurorul, instanța de judecată sau o altă persoană care acționează pentru acestea nu pot provoca o persoană să savârșească o infracțiune în vederea obținerii de probe.

Articolul 164²². Experimentul special

(2) În cadrul experimentului operativ se interzice de a provoca sau instiga persoana supuse verificării de a comite acțiuni ilegale, de influențat asupra ei prin violență, amenințări, șantaj sau de folosit de starea ei de neputință.

Articolul 251 va următorul conținut:

Articolul 251 Efectele nulității

(1) Încălcarea dispozițiilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului.

(2) Actele îndeplinite ulterior actului care a fost declarat nul sunt la rîndul lor lovite de nulitate atunci cînd exista o legătura directă între acestea și actul declarat nul.

(3) Atunci cînd constată nulitatea unui act, organul de urmărire penală, procurorul sau instanța de judecată dispune, atunci cînd este necesar și dacă este posibil, refacerea aceluși act cu respectarea dispozițiilor legale.

Codul se completează cu art.251¹ și 251¹:

Articolul 251¹. Nulitățile absolute

(1) Determină întotdeauna aplicarea nulității încălcarea dispozițiilor privind:

a) compunerea completului de judecată;

b) competența instanțelor judecătorești după materie și după calitatea persoanei;

c) publicitatea ședinței de judecată;

d) participarea părților în cazurile obligatorii;

e) prezența interpretului, traducătorului, dacă sînt obligatorii potrivit legii.

(2) Nulitatea absolută se constată din oficiu sau la cerere.

(3) Încălcarea dispozițiilor legale prevăzute în alin.(1) poate fi invocată în orice etapă a procesului.

Articolul 251². Nulitățile relative

(1) Încălcarea oricăror dispoziții legale în afara celor prevăzute în art.251¹ determină nulitatea actului atunci cînd a fost afectat caracterul echitabil al procesului penal sau drepturile părților.

(2) Nulitatea relativă poate fi invocată de procuror, bănuît, învinuit, inculpat, celelalte părți, atunci cînd există un interes procesual propriu în respectarea dispoziției legale încălcate.

(3) Nulitatea relativă se invocă:

1) în cursul urmăririi penale - în timpul sau imediat după efectuarea actului ori cel mai tîrziu la terminarea urmăririi penale cînd partea ia cunoștință de materialele dosarului;

2) în instanța de judecată – numai pentru probele care sînt prezentate nemijlocit în instanță.

(4) Nulitatea relativă nu se aplică și nu duce la anularea actului atunci cînd:

1) persoana interesată nu a invocat-o în termenul prevăzut de lege;

2) persoana interesată a renunțat în mod expres la invocarea nulității.

14. Limitarea principiului transparenței în cadrul urmăririi penale, furnizarea informațiilor pe cauzele penale doar cu acordul procurorului – modificarea art.212 CPP.

(În prezent decizia pe problema dată aparține organului de urmărire penală și în context se constată multiple încălcări de ordin legal, metodic, tactic. Deoarece vizează inclusiv drepturile omului, inclusiv prezumția de nevinovăție este binevenit ca să decidă procurorul ce conduce urmărirea penală).

La articolul 212 alineatul (1) cuvintele „persoanei care efectuează urmărirea penală” se substituie cu cuvintele „procurorului care exercită sau conduce urmărirea penală”.

15. Reglementarea procesuală a regulilor de protecție a datelor cu caracter personal în cadrul procesului penal.

(Limitarea accesului la informații care conțin date personale ale participanților la proces, interzicerea colectării și stocării unor date sau documente ce conțin date cu caracter personal în materialele cauzei penale – fișele personale a martorilor să nu fie păstrate în dosar, ș.a.)

La articolul 6, după punctul 51) se introduce punctul 51¹⁾ cu următorul cuprins:

51¹⁾ date cu caracter personal – orice informație cu referire la o persoană fizică identificată sau identificabilă (subiect al datelor cu caracter personal). Persoana identificabilă este persoana care poate fi identificată, direct sau indirect, prin referire la un număr de identificare sau la unul sau mai multe elemente specifice, proprii identității sale fizice, fiziologice, psihice, economice, culturale sau sociale;

Articolul 15 se completează cu alineatele (6) și (7) cu următorul cuprins:

„(6) În cadrul asigurării transparenței activității organelor implicate în procesul penal, precum și realizării dreptului persoanei de acces la informație, organul de urmărire penală, procurorul și instanța de judecată asigură protecția datelor cu caracter personal și informațiilor despre viața privată și intimă a persoanei.

(7) Datele cu caracter personal, informațiile despre viața privată și intimă a persoanei pot fi utilizate de către organul de urmărire penală și procuror doar în cadrul cauzei penale și întru realizarea scopului procesului penal.”

16. Transferul de competență la aplicarea măsurii procesuale de constrângere – suspendarea provizorie din funcție, de la administrația instituției în care activează persoana la judecătorul de instrucție.

(În prezent decizia aparține administrației instituției, fapt ce nu e normal la viziunea noastră, deoarece este o măsură procesual penală și nu una de dreptul muncii și, respectiv, trebuie să o decidă procurorul sau judecătorul de instrucție. Acest fapt reiese și din recomandările europene ce vizează eficiența anchetei).

La articolul 200, alineatul (3) va avea următorul cuprins:

“(3) Suspendarea provizorie din funcție o decide judecătorul de instrucție sau, după caz, instanța de judecată în baza demersului motivat depus de către procuror.

17. Reglementarea procesuală a competenței procuraturilor specializate și organelor de urmărire penală din cadrul Comisariatelor de poliție în transport.

(În prezent astfel de reglementări procesuale lipsesc, însă, reieșind din art.2 alin.(4) CPP, ele sunt strict necesare. Ridică probleme de competență și în consecință risc de nulități).

51²) teritoriul transportului feroviar – terenurile date în folosință permanentă (pe termen nelimitat) întreprinderilor și instituțiilor de transport feroviar, conform Codului funciar și altor acte normative în vigoare, pentru executarea unor sarcini speciale. La terenurile transportului feroviar se raportează terenurile pe care sînt amplasate liniile și stațiile de cale ferată (inclusiv zona de expropriere), precum și cele ocupate de plantațiile de protecție și consolidare, construcțiile, clădirile, instalațiile și alte obiecte necesare pentru asigurarea funcționării transportului feroviar;

51³) teritoriul transportului aerian – spațiu aerian al Republicii Moldova, aerodromurile, aeroporturile și aeronavele aflate pe întreg teritoriu Republicii Moldova;

51⁴) teritoriul transportului naval – porturile maritime și fluviale, cheiurile și debarcaderele amplasate pe căile navigabile interne ale Republicii Moldova, navele și alte obiecte plutitoare destinate transportului naval.

Articolul 266 se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

“(2) Organul de urmărire penală a Direcției poliției transporturi efectuează urmărirea penală (sub conducerea procuraturii de transport) privind infracțiunile comise în teritoriile transporturilor feroviar, naval, și aerian, cît și la întreprinderile acestora.

Articolul 269 alin.(1) se expune în variantă nouă: „Organul de urmărire penală al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției efectuează urmărirea penală în privința infracțiunilor prevăzute la art.236-258, 279 din Codul penal și la art.324-326, 330-335 din Codul penal, dacă valoarea sumei, bunului care formează obiectul infracțiunii sau a daunei cauzate depășește 1 000 u.c., iar în privința infracțiunilor prevăzute la art.191 alin.(4), (5) și art.327-329 din Codul penal – numai în cazurile în care prejudiciul respectiv a fost cauzat în exclusivitate autorităților și instituțiilor publice, întreprinderilor de stat sau bugetului public național”.

Codul se completează cu articolul 270¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 270¹. Competența procuraturilor specializate la conducerea și exercitarea urmăririi penale.

(1) Procuratura Anticorupție conduce urmărirea penală în cauzele penale aflate în gestiunea organului de urmărire penală al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției sau exercită urmărirea penală în privința infracțiunilor de corupție și celor conexe acestora stabilite ca atare prin Legea privind prevenirea și combaterea corupției.

(2) Procuratura militară exercită urmărirea penală în privința infracțiunilor, prevăzute de Partea specială a Codului penal, săvîrșite de:

1) persoane din efectivul de soldați, din corpul de sergenți și din corpul de ofițeri ale Armatei Naționale, din efectivul Trupelor de Carabinieri (trupele de interne) ale Ministerului Afacerilor Interne, al Departamentului Situații

Excepționale, Serviciului de Informații și Securitate, Trupelor de Grăniceri, Serviciului de Protecție și Pază de Stat;

2) persoane atestate din efectivul instituțiilor penitenciare;

3) supuși ai serviciului militar în timpul concentrărilor.

(3) Procuratura de transport conduce urmărirea penală pe cauzele penale aflate în gestiunea organelor de urmărire penală din cadrul subdiviziunilor specializate în transporturile feroviar, aerian și naval constituite în Ministerul Afacerilor Interne, și/sau exercită urmărirea penală în privința infracțiunilor săvârșite:

a) în teritoriile atribuite transporturilor feroviar, aerian și naval;

b) împotriva securității circulației și exploatarei transportului feroviar, aerian și naval, indiferent de forma de proprietate și subordonare administrativă;

c) în exercitarea funcției, de către lucrătorii întreprinderilor și organizațiilor de specialitate în domeniul transporturilor feroviar, aerian și naval, cât și de către colaboratorii organelor afacerilor interne în transport.

18. Revizuirea temeiurilor de confiscare și punere sub sechestru a corpurilor delict.

(Reglementarea posibilității punerii sub sechestru și confiscării bunurilor care au fost folosite la săvârșirea infracțiunii indiferent cui aparțin ele /nu numai decît să aparțină bănuitului, învinuitului).

La articolul 202 se completează cu alin. (5) cu următorul conținut “Măsurile asiguratorii se aplică pentru asigurarea aplicării confiscării speciale se pot lua asupra bunurilor bănuitului, învinuitului, inculpatului sau a altor persoane prevăzute la art.106 Cod penal”

La articolul 203 alineatul (2) după sintagma „acțiunea civilă” de introdus sintagma „garantarea executării pedepsei amenzii”.

La articolul 204 alineatul (1) la final se completează cu propoziția „Sub sechestru pot fi puse și bunurile care aparțin altor persoane și care pot fi supuse confiscării speciale în condițiile art.106 Cod penal”.

La articolul 205 alineatul (1) de expus în următoarea redacție:

„Punere sub sechestru a bunurilor poate fi aplicată de către organul de urmărire penală sau instanță în baza unuia din următoarele temeiuri:

a) înaintarea acțiunii civile;

b) posibilitatea aplicării confiscării speciale;

c) garantarea executării amenzii penale pentru săvârșirea infracțiunii incriminate bănuitului, învinuitului, inculpatului;

d) presupunerea întemeiată că bănuitul, învinuitul, inculpatul sau alte persoane la care se află bunurile urmărite le pot tăinui, deteriora, cheltui.”

19. Reglementarea procedurii – plîngerii prealabile.

(În prezent practic reglementări lipsesc, practica le impune).

Articolul 275:

alineatul unic devine alineatul (1);

la alineatul (1), punctul 5) după cuvintele „lipsește plîngerea victimei” se completează cu cuvintele „sau plîngerea prealabilă a fost retrasă”.

Articolul 276:

alineatele (5) și (6) vor avea următorul cuprins:

(5) La împăcarea părții vătămate cu bănuitul, învinuitul, inculpatul în cazurile menționate la alin.(1), precum și în cazurile retragerii plîngerii prelabile de către victimă, partea vătămată, urmărirea penală încetează. Împăcarea și retragerea plîngerii prelabile sînt personale și produc efecte doar dacă au intervenit pînă la retragerea completului de judecată pentru deliberare.

(6) Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu împăcarea sau retragerea plîngerii prelabile se poate face numai de reprezentanții lor legali. Persoanele cu capacitatea de exercițiu limitată se pot împăca sau își pot retrage plîngerea prealabilă cu încuviințarea reprezentanților lor legali. Împăcarea poate avea loc și în cazul în care urmărirea penală a fost pornită din oficiu.

se completează cu alineatele (6¹) și (6²), cu următorul cuprins:

(6¹) În cazul în care urmărirea penală este pornită din oficiu sau la cererea unor substituiți procesuali și pe parcurs se stabilesc circumstanțe ce impun necesitatea plîngerii prelabile, victima urmează să o depună sau respectiv să o însușească personal, cu excepțiile prevăzute de lege.

(6²) Retragera plîngerii prelabile produce efecte irevocabile și victima nu poate reveni asupra ei, precum nu poate formula o nouă plîngere pentru aceeași faptă. Pentru a produce efecte, retragera plîngerii prelabile trebuie să fie totală și necondiționată.

20. Reglementarea institutului medierii.

(Deși Legea specială a fost adoptată, necătînd la prevederile art.2 alin.(2) CPP, completarea codului nu a urmat).

Codul se completează cu articolele 92¹-92³, cu următorul cuprins:

„Articolul 92¹. Mediatorul

(1) Mediator este persoana care asistă părțile în procesul de mediere în vederea soluționării pe cale amiabilă a conflictului dintre acestea. Mediatorul nu poate fi asimilat de către organele de stat și persoanele cu funcții de răspundere cu părțile în procesul de mediere și cu caracterul cauzei penale care se examinează cu participarea lui.

(2) Mediatorul în procesul de mediere se bazează pe încrederea pe care părțile o acordă lui, ca persoană aptă să faciliteze negocierile dintre ele și să le acorde asistență în soluționarea conflictului prin obținerea unei soluții reciproc acceptabile, eficiente și durabile.

(3) În calitate de mediator în procesul penal poate participa persoana care întrunesc condițiile prevăzute de Legea cu privire la mediere, este atestată și inclusă în tabelul mediatorilor.

(4) Mediatorul este în drept:

- 1) să ia cunoștință de informația privind fondul cauzei;
- 2) să ia cunoștință de informațiile privind părțile participante la mediere;

3) să aibă întrevederi cu părțile, inclusiv cu partea privată de libertate, fără a i se limita numărul și durata întrevederilor;

4) să stabilească prin negocieri cu părțile, în funcție de natura și obiectul conflictului, onorariul precum și să beneficieze de compensarea cheltuielilor ocazionate de mediere;

5) să informeze publicul referitor la desfășurarea activității sale, cu respectarea principiului confidențialității;

6) să aplice propriile reguli de organizare a procedurii de mediere, cu respectarea dispozițiilor legale.

(5) Mediatorul are și alte drepturi prevăzute de legislație sau de contractul de mediere, dar care nu contravin legii.

(6) Mediatorul are obligația:

1) să asigure respectarea principiilor medierii;

2) să se abțină de la mediere în cazul unor incompatibilități prevăzute de art. 92³ sau în alte cazuri prevăzute de legislație;

3) să informeze părțile cu privire la procesul de mediere, la scopul și efectele acesteia;

4) să dirijeze procesul de mediere în mod neutru și imparțial;

5) să depună toată diligența pentru ca părțile să ajungă la un acord reciproc convenabil într-un termen rezonabil;

6) în cazul în care medierea s-a soldat cu un acord de împăcare, să depună toată diligența pentru a nu admite ca acesta să conțină clauze contrare legii sau bunelor moravuri;

7) să restituie documentele ce i-au fost încredințate de părți în cadrul procedurii de mediere.

(7) Informația obținută în cadrul medierii este confidențială și nu poate fi folosită fără acordul scris al părților.

(8) În scopul asigurării confidențialității procesului de mediere, în temeiul și în condițiile legii, mediatorul nu poate fi audiat în privința faptelor sau actelor de care a luat cunoștință în cadrul procedurii de mediere. În cazuri excepționale, cu consimțământul scris al părților, mediatorul este în drept să facă declarații în favoarea părților mediate, însă darea declarațiilor, în aceste cazuri, exclude participarea lui ulterioară în procesul de mediere.

(9) Mediatorul poate:

1) să atenționeze participanții la procesul de mediere asupra obligației de păstrare a confidențialității informației, fiind în drept, după caz, să solicite semnarea unui acord de confidențialitate;

2) la solicitarea expresă a uneia dintre părți, să asigure confidențialitatea informației comunicate în raport cu cealaltă parte.

(10) Fără a ține cont de principiul confidențialității, mediatorul este obligat să informeze autoritățile competente referitor la o infracțiune iminentă, despre care ia cunoștință în cadrul procesului de mediere.

Articolul 92². Admiterea în proces și numirea din oficiu a mediatorului, confirmarea calității și împuternicirilor lui.

(1) Mediatorul participă la procesul penal:
1) la inițiativa părților care pot participa la procesul de mediere;
2) în cazul numirii din oficiu de către procuror sau de instanța de judecată;
(2) Procurorul sau instanța de judecată nu este în drept să recomande cuiva invitarea unui anumit mediator.

(3) Procurorul sau instanța solicită numirea din oficiu a mediatorului de către biroul de mediatori la cererea părților care pot participa la procesul de mediere în cauzele penale în care împăcarea părților are drept rezultat înlăturarea răspunderii penale, iar părțile nu au mediator ales.

(4) Procurorul sau instanța cere de la biroul de mediatori înlocuirea mediatorului ales sau mediatorului numit din oficiu în următoarele situații dificile de desfășurare a procesului penal:

1) dacă mediatorul ales nu poate să participe la desfășurarea procesului în decurs de 5 zile din momentul anunțării lui;

2) dacă procurorul sau instanța constată că mediatorul din oficiu nu este în stare să asigure părților mediere eficientă.

(5) În cazurile prevăzute la alin.(4) procurorul sau instanța poate să propună părților să invite un alt mediator.

(6) Părțile pot avea câțiva mediatori. Rezultatele cu privire la mediere și actele întocmite de mediator nu pot fi considerate ca fiind îndeplinite cu încălcarea normelor de procedură penală dacă la obținerea și întocmirea lor nu au participat toți mediatorii.

(7) Admiterea mediatorului în procesul penal se face printr-o ordonanță motivată a procurorului care exercită sau conduce urmărirea penală sau printr-o hotărâre a instanței de judecată. Ordonanța procurorului sau, după caz, hotărârea instanței de judecată se aduce la cunoștință mediatorului admis și părților la mediere cu explicarea dreptului de a solicita în orice moment al procesului înlocuirea lui cu un alt mediator sau înlăturarea lui din proces.

(8) Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, mediatorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

1) actul ce confirmă apartenența lui la mediatori;

2) actul ce confirmă că are permisiunea de a practica medierea conform legii;

3) mandatul biroului de mediatori sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.

(9) Persoana care pretinde să participe în cauza dată în calitate de mediator, dar nu prezintă documentele ce îi confirmă calitatea și împuternicirile de mediator nu este admisă să participe la desfășurarea procesului penal în calitatea respectivă, fapt asupra căruia se adoptă o hotărâre motivată.

Articolul 92³. Înlăturarea mediatorului din procesul penal

(1) Persoana nu are dreptul să participe și nu va fi admisă în procesul penal în calitate de mediator, iar dacă a fost admisă va fi înlăturată din proces, în cazul în care este prezentă cel puțin una din următoarele circumstanțe:

1) dacă se află în relații de rudenie sau în relații de dependență personală cu persoana care participă la urmărirea penală sau la judecarea cauzei;

- 2) dacă el personal sau rudele lui sînt direct sau indirect interesate în proces;
- 3) dacă a participat în această cauză în calitate de :
  - a) persoană care a efectuat urmărirea penală;
  - b) procuror care a luat parte la desfășurarea procesului penal;
  - c) judecător care a judecat cauza, inclusiv judecător de instrucție;
  - d) grefier, interpret, traducător, specialist sau expert, consultant al procurorului;
  - e) reprezentant al victimei, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile sau reprezentant legal al victimei, părții vătămate, părții civile, bănuțului, învinuțului, inculpatului, succesor al părții vătămate sau părții civile;
- 4) dacă prin infracțiunea imputată persoanei bănuțe, învinuite sau inculpate i s-a cauzat prejudiciu material, fizic sau moral;
- 5) dacă a fost declarată, în modul stabilit de lege, ca incapabilă;
- 6) dacă a acordat anterior asistență juridică în cauza penală, precum și dacă se află în relații de rudenie sau relații de dependență personală cu persoana care a acordat asistență juridică;
- 7) dacă vor fi constatate alte circumstanțe care pun la îndoială rezonabilă imparțialitatea și neutralitatea mediatorului.

(2) Mediatorul este obligat de a face declarație în scris de abținere procurorului sau instanței de judecată, cu informarea părților la mediere, dacă intervin circumstanțe în care el nu poate participa la mediere în cauza penală.

(3) Mediatorul este înlăturat din procesul penal dacă persoana care este parte la procesul de mediere are temeiuri reale de a pune la îndoială competența sau buna-credință a mediatorului și depune o cerere pentru înlăturarea acestui mediator din proces.

(4) Hotărîrea procurorului sau a instanței de judecată cu privire la declarația de abținere sau cu privire la cererea de înlocuire sau de înlăturare a mediatorului din proces urmează să fie adoptată imediat, dar nu mai tîrziu de 3 zile de la data depunerii sau, după caz, din oficiu din momentul constatării circumstanțelor specificate la alin.(1) și hotărîrea respectivă nu este susceptibilă de a fi atacată. Hotărîrea adoptată se aduce la cunoștință mediatorului înlocuit sau înlăturat din proces și părților la mediere cu explicarea concomitentă a dreptului de a solicita în orice moment al procesului admiterea unui alt mediator în proces.

Codul se completează cu capitolul III1, cu următorul cuprins:

„Capitolul III1

Procedura medierii

Articolul 509¹. Dispoziții generale

(1) Medierea reprezintă o modalitate alternativă de soluționare a conflictului dintre părți pe cale amiabilă, cu ajutorul mediatorului.

(2) Părțile recurg la mediere benevol, în orice fază a procesului penal, convenind să soluționeze, pe această cale, orice conflict, în condițiile legii.

(3) Medierea se întemeiază pe cooperarea părților și utilizarea, de către mediator, a unor metode și tehnici specifice, bazate pe comunicare și negociere.

(4) Medierea are loc la sediul mediatorului sau în alt loc convenit cu părțile.

(5) Procurorul, organul de urmărire penală, instanța de judecată informează părțile asupra posibilității și avantajelor folosirii procedurii de mediere și recomandă recurgerea la aceasta pentru soluționarea conflictelor dintre ele.

(6) Procesul de mediere nu substituie și nu suspendă procesul penal.

(7) Faptul participării la mediere nu poate servi ca dovadă a recunoașterii vinovăției.

(8) Nesemnarea unui acord de împăcare nu poate prejudicia situația părților.

(9) Medierea și încheierea acordului de împăcare pot rezulta înlăturarea răspunderii penale doar în cazurile expres prevăzute de art.109 din Codul penal și 276 din Codul de procedură penală, despre care fapt vor fi informate corespunzător părțile.

Articolul 509². Participanții la mediere

(1) Participanți la procesul de mediere sînt părțile și mediatorul. Părți în procesul de mediere pot fi victima, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă, succesorii părții vătămate și părții civile, bănuitul, învinuitul, inculpatul, condamnatul.

(2) Medierea poate avea loc între două sau mai multe părți și se poate realiza de către unul sau mai mulți mediatori.

(3) Părțile participă la procesul de mediere personal sau prin reprezentant în condițiile legii. Persoanele incapabile participă la procesul de mediere prin reprezentant legal.

(4) În cazul tragerii la răspundere penală a persoanei juridice aceasta participă la procesul de mediere prin reprezentatul legal sau prin persoana desemnată pentru a o reprezenta în calitate de învinuit în condițiile art.521.

(5) La medierea în cauzele penale în care una din părți este minor în mod obligatoriu participă pedagogul sau psihologul, reprezentantul legal al părții vătămate minore, al părții civile minore, precum și reprezentantul legal al bănuitului, învinuitului, inculpatului, condamnatului minor.

(6) Pe parcursul medierii, părțile, de comun acord, pot fi asistate de avocat, traducător, interpret, precum și de alte persoane, dacă legislația nu prevede altfel.

Articolul 509³. Drepturile și responsabilitățile părților în procesul de mediere

(1) Părțile au dreptul:

1) să accepte sau să refuze medierea;

2) să solicite un mediator, să renunțe la mediator, să ceară înlocuirea lui sau înlăturarea din proces;

3) să-și aleagă în mod liber mediatorul din rîndul persoanelor pe care le consideră apte de a desfășura medierea și care sînt incluse în Tabelul mediatorilor;

4) să fie informate cu privire la procesul de mediere, la efectele medierii, la efectele semnării unui acord de împăcare;

5) să fie informate cu privire la consecințele nerespectării prevederilor acordului de împăcare;

6) să se retragă, în orice moment, din procesul de mediere;

7) să semneze un acord de împăcare.

(2) Părțile sînt responsabile de rezultatele medierii și de conținutul acordului de împăcare semnat.

(3) Părțile au și alte drepturi și responsabilități prevăzute de lege.

Articolul 509⁴. Oferirea informației mediatorului

(1) Procurorul care conduce sau exercită urmărirea penală sau instanța judecătorească, în procedura căreia se află cauza penală, pînă la începerea procesului de mediere, cu acordul părților, pun la dispoziția mediatorului materialele necesare, fără a prejudicia desfășurarea urmării penale sau judecarea cauzei.

(2) Acordul părților privind punerea la dispoziție mediatorului a informației respective este exprimat în formă scrisă în care se indică concret și exhaustiv caracterul informației ce poate fi pus la dispoziție.

(3) Procurorul în cursul urmării penale pune la dispoziția mediatorului admis în proces unele materiale care privesc acțiunea civilă și măsurile întreprinse pentru asigurarea ei și recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiune, inclusiv ordonanța de pornire a urmării penale, ordonanța de recunoaștere în calitate de parte vătămată, parte civilă, parte civilmente responsabilă, reprezentant legal al uneia din părți, inclusiv reprezentant desemnat al persoanei juridice care este trasă la răspundere penală, succesor al părții vătămate sau părții civile, cererea de chemare în judecată, ordonanța de recunoaștere în calitate de bănuț, ordonanța de punere sub învinuire, precum și unele date privind părțile implicate în procesul de mediere, inclusiv ale reprezentanților și apărătorilor, precum și alte materiale la discreția procurorului.

(4) Despre oferirea mediatorului a informației respective se întocmește un proces-verbal potrivit dispozițiilor art.260 și 261 în care se specifică concret și exhaustiv materialele de urmărire care i-au fost prezentate, caracterul informației oferite, precum și copiile de pe actele procedurale care i-au fost înmîinate.

(5) Mediatorul poartă răspundere, în condițiile legii, pentru divulgarea informației puse la dispoziția sa în etapa de urmărire penală sau de judecare a cauzei în cadrul unui proces.

(6) Mediatorul prezintă o declarație în scris despre răspunderea conform art.315 din Codul penal pentru divulgarea datelor urmării penale.

Articolul 509⁵. Acordul de împăcare

(1) Dacă, în urma procedurii de mediere, părțile acceptă condițiile formulate, ele încheie un acord scris de împăcare.

(2) Acordul de împăcare trebuie să cuprindă:

1) locul și data întocmirii acordului;

2) numele, prenumele mediatorului cu participarea căruia s-a ajuns la acord și care întocmește acordul;

3) numele, prenumele și calitatea procesuală în cauza penală a părților care încheie acordul;

4) motivele de fapt și de drept pentru care acordul a fost încheiat de către reprezentant sau succesor în locul părții;

5) cauza penală cu privire la care este încheiat acordul, fapta incriminată și descrierea acțiunilor ilegale ale făptuitorului asupra cărora urmează să se răsfrîngă acordul de împăcare;

6) organul care efectuează urmărirea penală sau instanța care judecă cauza;

7) numele, prenumele și calitatea procesuală a persoanelor care participă la procesul de încheiere a acordului (avocat, reprezentant, reprezentant legal, pedagog, psiholog, traducător, interpret etc.);

8) temeiurile legale ale încheierii acordului;

9) mențiuni că:

a) părților le-au fost explicate drepturile și obligațiile legate de procedura de mediere, drepturile și obligațiile ce rezultă din încheierea acordului, urmările cu caracter juridico-civil ce rezultă din acord și cu caracter juridico-penal, inclusiv privitor la faptul că împăcarea înlătură răspunderea penală;

b) părților li s-a explicat că împăcarea nu poate produce înlăturarea răspunderii și pedepsei penale în cazul încheierii acordului de împăcare pentru alte infracțiuni decât cele prevăzute la art.109 din Codul penal și 276;

c) acordul a fost încheiat benevol și la voința liberă a părților și nu este o consecință a aplicării violenței sau constrîngerii;

d) participarea la mediere și semnarea acordului de împăcare nu servește ca dovadă a recunoașterii vinovăției;

e) în cazul neexecutării de către una dintre părți a obligațiilor asumate prin acordul de împăcare, cealaltă parte este în drept să se adreseze în instanță cu o cerere prin care va solicita executarea silită în modul prevăzut de legislație;

10) caracterul, conținutul și felul angajamentelor asumate de către părți, termenele, modalitățile și condițiile de executare a lor, cu mențiunea în care volum au fost executate pînă la încheierea acordului, garanțiile oferite de părți pentru executarea angajamentelor;

11) cuantumul concret al compensației materiale care se acordă părții cu specificarea că reprezintă compensația bănească pentru prejudiciul material, fizic sau moral cauzat;

(3) Acordul de împăcare se semnează pe fiecare pagină de părți și de persoanele menționate la alin.(2) pct.7) și este contrasemnat de mediator.

(4) Acordul de împăcare este executoriu, în condițiile legii civile, de la data indicată în el, iar în lipsa unui termen expres de executare - la expirarea termenului de 15 zile de la data semnării lui sau în conformitate cu prevederile legale exprese.

(5) Mediatorul nu are putere de decizie în privința conținutului înțelegerii asupra căreia vor conveni părțile.

(6) Acordul de împăcare nu va conține prevederi care aduc atingere legii, ordinii publice sau bunelor moravuri. Mediatorul poate să verifice îndeplinirea acestei condiții, fiind în drept să solicite avizul unui specialist, fără a dezvălui identitatea părților.

(7) Acordul de împăcare poate fi autentificat de notar sau de o altă autoritate competentă, potrivit legii.

(1) Mediatorul prezintă procurorului care conduce sau exercită urmărirea penală sau instanței judecătorești, care judecă cauza, acordul de împăcare, împreună cu un raport scris privind măsurile aplicate și rezultatul medierii, fără a dezvălui însă conținutul întrevederilor cu părțile.

(2) Procurorul sau instanța judecătorească, în termen de cel mult 10 zile de la primirea acordului de împăcare și raportului mediatorului, verifică, în prezența părților, dacă acordul de împăcare a fost semnat conștient, benevol și cu respectarea drepturilor părților.

(3) Despre efectuarea verificărilor se întocmește proces-verbal în conformitate cu prevederile art.260 și 261, în care se consemnează rezultatele verificărilor efectuate și declarațiile făcute de părți.

(4) Dacă procurorul sau instanța de judecată constată că au fost respectate dispozițiile prezentului cod privind medierea, că acordul de împăcare a fost încheiat în conformitate cu prevederile legale și au fost respectate drepturile și interesele legitime ale părților, admite printr-o hotărîre motivată acordul de împăcare.

(5) Dacă procurorul sau instanța de judecată constată că nu au fost respectate dispozițiile legale la încheierea acordului de împăcare, că nu au fost respectate drepturile părților, că acordul nu a fost semnat conștient și benevol sau că există alte circumstanțe care pun la îndoială rezonabilă temeinicia lui, printr-o hotărîre motivată respinge acordul de împăcare și îl restituie mediatorului pentru înlăturarea încălcărilor comise ale dispozițiilor legale sau pentru refacerea acordului de împăcare dacă acesta nu a fost întocmit în condițiile art.2295. Hotărîrea dată se aduce la cunoștința părților cu explicarea modului și termenului de atac.

Articolul 509⁷. Încetarea medierii

(1) Medierea încetează:

- 1) prin convenirea asupra unui acord între părți;
- 2) prin constatarea de către mediator că părțile nu pot ajunge la un acord;
- 3) prin renunțarea la mediere;
- 4) dacă una dintre părți, persoană juridică, a fost lichidată sau persoană fizică, a decedat, cu excepția cazurilor de deces al persoanei fizice care este parte vătămată pe dosar și succesorul părții vătămate și părții civile și-a exprimat în scris intenția pentru continuarea procedurii de mediere;

5) dacă procurorul a dispus scoaterea persoanei bănuite sau învinuite, care este parte la mediere, de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale sau clasarea cauzei penale, sau instanța a adoptat o sentință de încetare a procesului penal în baza art.275 pct.1)-3) sau de achitare a persoanei;

6) procurorul sau organul de urmărire penală, instanța de judecată au sistat, printr-o hotărîre motivată, participarea la procesul penal în calitatea procesuală respectivă a persoanei care este parte la procesul de mediere:

- a) de parte vătămată, dacă a constatat lipsa cauzării prejudiciului;
- b) de parte civilă, dacă a constatat depunerea cererii de chemare în judecată de o persoană necorespunzătoare sau din alte motive lipsesc temeiuri pentru ca persoana să aibă calitatea de parte civilă;

c) de reprezentant legal al părții vătămate, al părții civile, al persoanei bănuite, învinuite sau inculpate, de succesori al părții vătămate sau al părții civile dacă a constatat lipsa temeiurilor pentru menținerea persoanei în această calitate;

d) de parte civilmente responsabilă, în cazul constatării că persoana respectivă nu poartă răspundere materială pentru prejudiciul cauzat sau că lipsesc temeiuri de a menține persoana în această calitate;

e) de reprezentat legal sau reprezentant desemnat al persoanei juridice trase la răspundere penală dacă a constatat lipsa temeiurilor pentru menținerea persoanei în această calitate.

(2) Mediatorul constată că părțile nu pot ajunge la un acord în cazul în care conflictul mediat nu se soluționează în cel mult 3 luni (30 zile) de la data acceptării medierii, iar părțile nu solicită continuarea procedurii de mediere.”

21. Organele de constatare și competența acestora.

(Reglementările din art.273 CPP necesită a fi modificate deoarece nu sunt clare și permit interpretări diferite).

La articolul 273:

la alin.(1)

lit.a) va avea următorul conținut:

„a) organele de stat abilitate cu funcții de control potrivit legii, pentru infracțiunile care constituie încălcări ale activității pe care o controlează.”

lit.b) și c) se exclud

alineatul (2) se completează în final cu propoziția „Actele de constatare întocmite de aceste organe constituie mijloace de proba.”

alineatul (3) după cuvintele „alin.(2),” se introduc cuvintele „reprezintă acte de sesizare conform art.262 din prezentul cod și”

22. Activitatea operativă de investigații: rolul și locul acesteia în procesul penal. (În prezent reglementările AOI în CPP sunt insuficiente și reieșind din standardele europene și cauza Iordachi ș.a. versus Moldova se impune completarea CPP).

Codul se completează cu secțiunea a 9¹-a prim, cu următorul cuprins:

Secțiunea a 9¹-a prim

Măsurile operative de investigații

Articolul 164¹. Măsuri operative de investigații

(1) Măsurile operative de investigații reprezintă proceduri cu caracter secret și/ sau confidențial, activități efectuate în cadrul procesului penal de către instituțiile publice competente cu utilizarea echipamentelor tehnice speciale, precum și însoțite de culegeri de informații, care au ca scop colectarea probelor cu privire la existența infracțiunii, identificarea și căutarea făptuitorului, folosite întru descoperirea infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mare de 4 ani. (vezi: *Convenția ONU împotriva crimei*

organizate transfrontaliere, adoptată de Adunarea Generală la 15 noiembrie 2000 – crimele grave sunt recunoscute cele pedepsibile cu minim 4 ani de închisoare).

Măsurile operative de investigații se desfășoară numai atunci când pe altă cale este imposibilă realizarea scopului procesului penal și/sau poate prejudicia considerabil activitatea de administrare a probelor, acțiuni care nu vor afecta drepturile și libertățile persoanei și se vor efectua întru îndeplinirea următoarelor sarcini:

1) descoperirea și cercetarea infracțiunilor, precum și asigurarea compensării daunei cauzate de infracțiune;

2) constatarea datelor faptice, fixarea procesuală a acțiunilor care pot fi folosite în calitate de probe în cauza penală în conformitate cu prezentul cod;

3) căutarea persoanelor care se ascund de organele de urmărire penală sau de judecată.

(2) În scopul realizării sarcinilor prevăzute la alin.(1), instituțiile competente sînt în drept:

1) să desfășoare, cu autorizarea judecătorului de instrucție, măsuri operative de investigații ce țin de supravegherea tehnică, prevăzute la art.164⁶ alin.(1), în condițiile prezentului cod.

2) să desfășoare cu autorizarea procurorului următoarele măsuri operative de investigații:

a) urmărirea vizuală și documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin GPS ori prin alte mijloace tehnice;

b) cercetarea obiectelor și actelor și colectarea mostrelor pentru cercetarea comparativă;

c) efectuarea achizițiilor de control și a controlului livrărilor de mărfuri și producție aflate în circulație liberă sau limitată;

d) identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de telecomunicații ori a unui punct de acces la un sistem informatic, care nu implică aportul instituției de telecomunicații (furnizorului de servicii);

e) cercetarea încăperilor, clădirilor, porțiunilor de teren și a mijloacelor de transport care nu implică o violare a domiciliului;

f) marcarea cu substanțe chimice și alte substanțe speciale;

g) controlul transiterii banilor sau altor valori materiale extorcate;

h) experimentul special;

i) utilizarea investigatorilor sub acoperire și a agenților sub acoperire.

(3) Lista acțiunilor enumerate la alin.(2) este exhaustivă și poate fi modificată sau completată numai prin Lege.

(4) În procesul efectuării măsurilor operative de investigații se face uz de sisteme informaționale, de aparate de înregistrare video, audio, de filmat, de fotografiat și de alte mijloace tehnice.

Articolul 164². Instituțiile publice competente să efectueze măsurile operative de investigații

Măsurile operative de investigații pot fi efectuate (aplicate) de către subdiviziunile specializate din cadrul organelor de urmărire penală ale Ministerului Afacerilor Interne, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciului Vamal, precum și de către organele Serviciului de Informații și Securitate, Ministerului Apărării, Serviciului de Protecție și Pază de Stat, Departamentul Instituțiilor Penitenciare al Ministerului Justiției și Serviciului de Grăniceri.

Articolul 164³. Temeiurile înfăptuirii măsurilor operative de investigații

(1) Temeiurile pentru înfăptuirea măsurilor operative de investigații sunt:

1) circumstanțele neclare în legătură cu urmărirea penală;

2) informațiile devenite cunoscute instituțiilor competente să aplice măsurile operative de investigații:

a) privind infracțiunea în curs de pregătire, comitere sau comisă, precum și privind persoanele care o pregătesc, o comit sau au comis-o, dacă datele pentru pornirea urmăririi penale sunt insuficiente;

b) privind persoanele care se ascund de organele de urmărire penală sau de judecată;

3) ordonanțele ofițerului de urmărire penală autorizate de către procuror, ordonanța procurorului sau hotărârea instanței de judecată adoptate în cauzele penale aflate în procedura lor;

4) cererile de comisie rogatorie ale organelor de drept ale altor state, în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

(2) Procurorul sau, după caz, ofițerul de urmărire penală coordonează, conduce și controlează înfăptuirea măsurii operative de investigație, în cazul în care a inițiat sau a autorizat efectuarea acesteia.

Articolul 164⁴. Condițiile și modul de înfăptuire a măsurilor operative de investigații

(1) Măsurile operative de investigații se dispun atunci când sunt îndeplinite următoarele condiții:

a) măsura este necesară într-o societate democratică și este proporțională cu restrângerea legală a drepturilor și libertăților fundamentale, luându-se în considerație particularitățile cauzei, importanța informațiilor ori a probelor ce urmează a fi obținute sau gravitatea infracțiunii;

b) probele sau stabilirea și identificarea făptuitorului nu ar putea fi obținute în alt mod sau obținerea lor ar presupune dificultăți deosebite ce ar prejudicia urmărirea penală ori există un pericol pentru siguranța persoanelor sau a unor bunuri de valoare.

(2) Înfăptuirea măsurii operative de investigații se autorizează pentru o durată de cel mult 30 de zile. Pentru motive temeinic justificate, în aceleași condiții în care s-a decis sau autorizat înfăptuirea măsurii operative de investigații, acest termen poate fi prelungit, fiecare prelungire neputând depăși 30 zile. Perioada (termenul) totală a înfăptuirii măsurii operative de investigații nu poate dura mai mult decât pînă la terminarea urmăririi penale.

Articolul 164⁵. Utilizarea rezultatelor activității operative de investigații

Rezultatele obținute în cadrul efectuării acțiunilor operative de investigații, pot fi admise ca probe în procesul penal, dacă colectarea acestora s-a conformat prevederilor legale.

Articolul 164⁶. Autorizarea măsurilor operative de investigații

(1) Judecătorul de instrucție autorizează prin încheiere motivată măsuri operative de investigații ce țin de supravegherea tehnică, care cuprinde:

- a) cercetarea domiciliului și instalarea în el a aparatelor de înregistrare audio sau video, de fotografiat, de filmat sau a altui utilaj de supraveghere tehnică;
- b) supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice;
- c) interceptarea și înregistrarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri;
- d) controlul comunicărilor telegrafice și a altor comunicări;
- e) culegerea informației de la instituțiile de telecomunicații;
- f) cercetarea și/sau ridicarea corespondenței;
- g) monitorizarea tranzacțiilor financiare și dezvăluirea datelor financiare;
- h) controalele în trafic.

(2) Supravegherea tehnică se efectuează de către instituțiile publice competente indicate în art.164² alin.(1) cu autorizația judecătorului de instrucție, în baza ordonanței motivate a procurorului.

(3) Procurorul, din oficiu, dispune prin ordonanță sau, după caz, autorizează efectuarea măsurilor operative de investigație prevăzute de art.164¹ alin.(2) pct.2) inițiate (dispuse) prin ordonanța ofițerului de urmărire penală.

(4) În caz de urgență, dacă întârzierea obținerii autorizației prevăzute la alin.(1) ar provoca prejudicii grave activității de administrare a probelor, procurorul poate dispune, prin ordonanță motivată, supravegherea tehnică, informând despre aceasta imediat, dar nu mai târziu de 24 de ore, judecătorul de instrucție care, în cel mult 24 de ore, se va pronunța asupra ordonanței procurorului și, dacă o confirmă, va autoriza, în caz de necesitate, supravegherea tehnică în continuare, iar dacă nu o confirmă, va dispune încetarea ei imediată și nimicirea înregistrărilor efectuate.

(5) Supravegherea tehnică în condițiile prezentului articol poate fi efectuată și în cazul unor amenințări de aplicare a violenței, de estorcare sau de comitere a altor infracțiuni împotriva victimei, părții vătămate, succesorului victimei sau al părții vătămate, reprezentantului legal al victimei sau al părții vătămate, martorului sau membrilor familiilor lor, la cererea acestora, în baza ordonanței motivate a procurorului și cu autorizarea judecătorului de instrucție, conform procedurii prevăzute la alineatul (2).

(6) Supravegherea tehnică se poate dispune cu privire la făptuitorul infracțiunii, bunurile mobile și imobile. Supravegherea tehnică, se poate dispune și cu privire la o altă persoană dacă există o suspiciune rezonabilă că aceasta primește sau transmite comunicări de la făptuitor, ori destinate acestuia, sau că făptuitorul folosește telefonul sau sistemul de comunicare al persoanei respective, sau punctul de acces al acesteia la un sistem informatic, sau dacă există o suspiciune rezonabilă

ca printr-o astfel de măsură se poate ajunge la descoperirea locului în care se află făptuitorul.

(7) Este interzisă dispunerea supravegherii tehnice cu privire la raporturile legale dintre apărător și făptuitorul pe care îl apară. Dacă pe parcursul sau după executarea măsurii rezultă ca activitățile de supraveghere tehnică au vizat și raporturile dintre apărător și bănuitul, învinuitul sau inculpatul pe care acesta îi apară, probele obținute nu pot fi folosite în cadrul procesului penal, urmînd a fi șterse, de îndată, de către procuror, cu excepția cazului cînd probele administrate indică asupra coparticipării apărătorului sau comiterii de către acesta a unei alte infracțiuni.

(8) Hotărîrea judecătorului de instrucție, adoptată în condițiile prezentului articol este susceptibilă a fi atacată cu recurs în anulare.

(9) Procurorul va dispune încetarea supravegherii tehnice înaintea expirării duratei pentru care aceasta a fost autorizată, îndată ce au dispărut motivele care au justificat-o.

(10) Judecătorul de instrucție, în cursul urmăririi penale, după terminarea supravegherii autorizate, solicitînd opinia procurorului care conduce sau efectuează urmărirea penală, anunță în scris, în termen rezonabil, dar nu mai tîrziu de terminarea urmăririi penale, persoanele care au fost supuse procedurii de supraveghere tehnică.

Articolul 164⁷. Cercetarea domiciliului și instalarea în el a aparatelor audio, video, de fotografiat, de filmat

(1) Cercetarea domiciliului este o măsură operativă de investigații, care presupune accesul colaboratorilor organelor competente în interiorul domiciliului, fără înștiințarea proprietarului, posesorului sau a locatarilor, în scopul studierii acestuia pentru descoperirea urmelor activității infracționale, persoanelor aflate în căutare, precum și pentru obținerea altor informații necesare probării circumstanțelor faptei.

(2) Efectuînd cercetarea domiciliului, organul competent examinează obiectele vizibile, iar în caz de necesitate poate instala în acesta aparate de înregistrare audio, video, de fotografiat, de filmat sau alte mijloace tehnice speciale care asigură interceptarea și înregistrarea de la distanță a informației sau înregistrarea ei nemijlocite în domiciliu.

Articolul 164⁸. Supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice

Supravegherea audio sau video a domiciliului, fără acordul (înștiințarea) proprietarului, posesorului sau persoanelor ce se află în această încăpere, se efectuează cu autorizarea judecătorului de instrucție, dacă există temeieri de a considera că acțiunile, convorbirile, alte sunete sau evenimente ce se produc în acel loc pot conține informații despre circumstanțele faptei care urmează a fi probate.

Articolul 164⁹. Interceptarea și înregistrarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri

(1) Interceptarea și înregistrarea comunicărilor presupune folosirea unor

mijloace tehnice prin intermediul cărora se poate afla conținutul unor convorbiri între două sau mai multe persoane, iar înregistrarea acestora presupune stocarea informațiilor obținute în urma interceptării pe un suport tehnic, în așa fel încât să fie accesibile ulterior pentru reascultare, modificare sau retransmisie.

(2) Înregistrarea convorbirilor telefonice și altor convorbiri se efectuează pe suport electronic, magnetic, optic și alți purtători de informație tehnico-electronică, despre care se menționează într-un proces-verbal, în conformitate cu prevederile art.164²⁸ alin.(3) al prezentului cod.

Articolul 164¹⁰. Controlul comunicărilor telegrafice și a altor comunicări

(1) Controlul comunicărilor telegrafice și a altor comunicări reprezintă o măsură operativă de investigație care constă în verificarea, fără înștiințarea expeditorului sau destinatarului, a comunicărilor ce au fost transmise în custodia instituțiilor care prestează servicii de livrare a corespondenței telegrafice sau a altor comunicări, dacă sunt temeiuri verosimile de a presupune că acestea conțin sau pot conține informații despre circumstanțele faptei care urmează a fi probate.

(2) Despre aflarea în custodia sa a comunicărilor ce urmează a fi supuse verificării instituțiile care prestează servicii de livrare a corespondenței telegrafice sau a altor comunicări informează organul ce efectuează măsura operativă de investigație, ofițerul de urmărire penală sau procurorul. Organul competent a efectua măsura operativă de investigație imediat, dar nu mai târziu de 48 ore din momentul recepționării informației, ia cunoștință de conținutul comunicării și adoptă decizia despre ridicarea acesteia sau transmiterea ei pentru livrarea ulterioară cu fotografierea, copierea sau fixarea prin alt mijloc tehnic a conținutului acesteia sau fără utilizarea acestor proceduri.

(3) Ridicarea comunicării se va efectua în cazul în care există temei de a considera că pentru procesul de administrare a probelor originalul acesteia va avea o importanță mai mare decât copia sau fixarea vizuală.

(4) Dacă se decide ridicarea comunicării sau comunicarea ridicată se transmite destinatarului sau expeditorului cu o întârziere semnificativă, acesta urmează a fi informat despre motivele reținerii și temeiurile cercetării comunicării, fără a prejudicia interesele procesului penal.

Articolul 164¹¹. Culegerea informației de la instituțiile de telecomunicații

Culegerea informației de la instituțiile de telecomunicații, precum și localizarea persoanei sau a bunului cu folosirea informației colectate de la instituțiile de telecomunicații, inclusiv a informației transmisă în timp real, este o măsură operativă de investigație, care constă în colectarea de la instituțiile de telecomunicații, operatorii de telefonie fixă sau mobilă, operatorii de internet a informațiilor transmise prin canalele tehnice de telecomunicații (telegraf, telefax, peiging, computer, radio și alte canale).

Articolul 164¹². Cercetarea corespondenței

(1) Cercetarea corespondenței este o măsură operativă de investigații în cadrul căreia sunt colectate informații despre comunicările poștale, electronice sau efectuate prin alte mijloace de telecomunicații.

(2) Încheierea judecătorului de instrucție se prezintă conducătorului instituției care prestează servicii poștale sau de telecomunicații, pentru efectuarea reținerii comunicărilor. După efectuarea cercetării corespondenței aceasta se va expedia destinatarului.

Articolul 164¹³. Controalele în trafic

(1) În cazurile în care din probele acumulate sau materialele de investigație operativă rezultă o presupunere rezonabilă cu privire la comiterea sau pregătirea săvârșirii unei infracțiuni contra securității de stat prevăzute în Codul penal, precum și în cazul infracțiunilor de trafic de ființe umane, de stupefiante și de arme, trafic de persoane, acte de terorism, spălarea banilor, falsificare de monede ori alte valori, sau a unei infracțiuni de corupție, ori a unei alte infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave care nu poate fi descoperită sau a cărei făptuitori nu pot fi identificați prin alte mijloace, și aceste măsuri sînt necesare pentru asigurarea securității naționale, ordinii publice, bunăstării economice a țării, menținerea ordinii de drept, pentru ocrotirea sănătății, protejarea moralității ori pentru apărarea drepturilor și libertăților altor persoane, organul de urmărire penală este în drept să amplaseze puncte de control pe drumurile publice, în piețe sau în alte locuri accesibile publicului, cînd există pericol real de pierdere sau distrugere a probelor, ascunderii persoanelor față de care există presupunerea că au săvârșit sau pregătesc săvârșirea unei infracțiuni.

(2) Măsura controlului în trafic poate fi autorizată în vederea strîngerii datelor privind existența infracțiunii, identificarea și reținerea persoanelor față de care există presupunerea că au săvârșit sau pregătesc săvârșirea unei infracțiuni, precum și în scopul descoperirii urmelor infracțiunii, a mijloacelor materiale de probă, a instrumentelor ce au fost destinate sau au servit ca mijloace la săvârșirea infracțiunii, obiecte și valori dobîndite prin infracțiune, precum și alte obiecte sau documente care ar putea avea importanță pentru cauza penală, pentru a stabili circumstanțele infracțiunii sau alte circumstanțe care au importanță pentru cauză.

(3) Controalele în trafic se efectuează în baza ordonanței motivate a procurorului cu autorizația judecătorului de instrucție.

(4) Ordonanța procurorului prin care se dispune efectuarea controalelor în trafic trebuie să cuprindă, pe lîngă elementele prevăzute în art.255, următoarele:

1) indiciile temeinice și concrete care justifică măsura și motivele pentru care măsura este necesară;

2) activitățile care pot fi desfășurate în cadrul controalelor în trafic;

3) locurile în care vor fi amplasate punctele de control;

3) organele care vor fi implicate în efectuarea controalelor în trafic;

4) perioada pentru care se dispune efectuarea controalelor în trafic;

5) alte mențiuni prevăzute de lege.

(5) În caz de delict flagrant, precum și în cazurile ce nu suferă amîinare, controalele în trafic se pot efectua în baza unei ordonanțe motivate a procurorului

fără autorizația judecătorului de instrucție, urmînd ca acestuia să i se prezinte imediat, dar nu mai tîrziu de 24 de ore de la terminarea acțiunii de control în trafic, materialele obținute în urma activităților efectuate, indicîndu-se motivele efectuării ei. Judecătorul de instrucție verifică legalitatea acestei acțiuni procesuale.

(6) În cazul constatării faptului că controalele în trafic au fost efectuate legal, judecătorul de instrucție confirmă rezultatele acestora printr-o încheiere motivată. În caz contrar, prin încheiere motivată, indicîndu-le care anume la concret, recunoaște total sau, după caz, parțial rezultatele controalelor în trafic ca fiind ilegale și inadmisibile pentru administrare în procesul penal în calitate de probe.

Articolul 164¹⁴. Procedura efectuării controalelor în trafic

(1) Controalele în trafic sînt realizate de către reprezentanții organului de urmărire penală, iar în caz de necesitate și de către reprezentanții organelor de poliție. Conducătorii organelor de urmărire penală și, după caz, de poliție sînt obligați să asigure desfășurarea de forțe necesare pentru efectuarea controalelor în trafic astfel încît să nu fie admisă reținerea nejustificată perioade îndelungate de timp a persoanelor supuse controlului în trafic și aceasta să fie proporțională scopului urmărit.

(2) În baza ordonanței privind efectuarea controalelor în trafic, la punctele de control reprezentantul organului de urmărire penală sau al organului de poliție este în drept să întreprindă măsuri pentru stabilirea identității persoanelor supuse controlului, să efectueze percheziția lor corporală, a obiectelor pe care le au asupra lor, precum și a mijloacelor de transport.

(3) La punctele de control, orice persoană este obligată să se legitimeze și să se supună percheziției corporale, să permită percheziționarea mijloacelor de transport și obiectelor pe care le are asupra sa, indiferent cui aparțin acestea.

(4) Pînă la începerea percheziției, reprezentantul organului de urmărire penală sau al poliției este obligat să anunțe persoanei supuse controlului în trafic temeiul pentru efectuarea măsurii respective și să explice scopul ei.

(5) Percheziția persoanelor la punctele de control se efectuează conform art.128 alin.(6) –(10), art.130 alin.(3) și art.131 și 132 alin.(1), prevederile cărora se aplică în mod corespunzător.

(6) În cazul descoperirii în cadrul percheziției a obiectelor și documentelor care indică la comiterea unei alte infracțiuni, reprezentantul organului de urmărire penală sau al poliției este obligat să procedeze la ridicarea lor, indiferent de faptul dacă au sau nu legătură cu cauza penală, și să înregistreze imediat infracțiunea.

(7) Prin derogare de la dispozițiile alin.(5), în cazurile în care în rezultatul efectuării percheziției nu a fost descoperit și ridicat nimic, nu se întocmește un proces-verbal. După efectuarea percheziției, persoanei supuse controlului în trafic i se înmînează, contra semnătură, un certificat scris de formă stabilită întocmit de către reprezentantul organului de urmărire penală sau al poliției în care se menționează de către cine a fost supusă identificării și percheziției, temeiul pentru efectuarea măsurilor respective și scopul lor, potrivit ordonanței privind efectuarea controalelor în trafic, locul, timpul și categoria acțiunilor efectuate de către

reprezentantul organului de urmărire penală sau al poliției, mențiunea cu privire la faptul că în rezultatul controlului în trafic nu a fost descoperit și ridicat nimic.

(8) Reprezentantul organului de urmărire penală sau al organului de poliție înregistrează în scris toate persoanele și mijloacele de transport care au fost supuse controlului în trafic. După terminarea acțiunii de control în trafic, listele persoanelor și mijloacelor de transport supuse măsurii, procesele-verbale de percheziție și copiile de pe certificatele întocmite în condițiile specificate la alin.(7) se transmit imediat procurorului.

Articolul 164¹⁵. Urmărirea vizuală și documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin GPS sau alte mijloace tehnice.

(1) Urmărirea vizuală și documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice reprezintă supravegherea directă, în scopul relevării și fixării acțiunilor ilegale a persoanei, sau a unor imobile, mijloace de transport și alte locuri, cu utilizarea aparatelor de înregistrare tehnică.

(2) Prin localizarea sau urmărirea prin GPS sau alte mijloace tehnice, se înțelege folosirea unor dispozitive care determina locul unde se afla persoana sau obiectul la care este atasat.

Articolul 164¹⁶. Cercetarea obiectelor și actelor, precum și colectarea (secretă, operativă) a mostrelor pentru cercetarea comparativă

(1) Cercetarea obiectelor și actelor prevede studierea obiectelor și actelor care au servit la săvârșirea infracțiunii, au păstrat asupra lor urmele acțiunilor criminale sau au constituit obiectivul acestor acțiuni, precum și bani sau alte valori ori obiecte și documente care pot servi ca mijloace pentru descoperirea infracțiunii, constatarea circumstanțelor, identificarea persoanelor vinovate sau pentru respingerea învinuirii ori atenuarea răspunderii penale.

(2) Colectarea (secretă, operativă) a mostrelor pentru cercetarea comparativă reprezintă efectuarea acțiunilor îndreptate pentru obținerea și/sau ridicarea diferitor obiecte, materiale pentru constatarea analogiilor cu cele deținute de organul ce efectuează activitate operativă de investigații, precum și pentru identificarea semnelor de natură infracțională.

Articolul 164¹⁷. Efectuarea achizițiilor de control și a controlului livrărilor de mărfuri și producție aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă.

(1) Prin efectuarea achizițiilor de control se înțelege cumpărarea de servicii sau bunuri aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă în scopul efectuării constatărilor tehnico-științifice sau expertizelor judiciare pentru investigarea unei infracțiuni sau al identificării făptuitorilor săvârșirii acesteia.

(2) Prin controlul livrărilor de servicii sau bunuri aflate în circulație liberă, limitată sau interzisă se înțelege tehnica de supraveghere și cercetare prin care se permite intrarea, tranzitarea, circulația sau ieșirea de pe teritoriul

țării a unor bunuri în privința cărora există o suspiciune cu privire la caracterul ilicit al deținerii sau obținerii acestora, sub supravegherea ori cu autorizarea autorităților competente, în scopul investigării unei infracțiuni sau al identificării făptuitorilor săvârșirii acesteia.

Articolul 164¹⁸. Identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de telecomunicații ori a unui punct de acces la un sistem informatic, care nu implică aportul instituției de telecomunicații (furnizorului de servicii)

Identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de telecomunicații ori a unui punct de acces la un sistem informatic, care nu implică aportul instituției de telecomunicații (furnizorului de servicii) este o măsură operativă de investigații care constă în stabilirea de către organul competent, cu ajutorul mijloacelor tehnice a locului aflării abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de telecomunicații ori a unui punct de acces la un sistem informatic.

Articolul 164¹⁹. Cercetarea încăperilor, clădirilor, porțiunilor de teren și a mijloacelor de transport care nu implică o violare a domiciliului

Cercetarea încăperilor, clădirilor, porțiunilor de teren și a mijloacelor de transport care nu implică o violare a domiciliului prevede examinarea confidențială a locurilor, imobilelor sau bunurilor în scopul descoperirii urmelor infracțiunii, a mijloacelor materiale de probă pentru a stabili circumstanțele infracțiunii ori alte circumstanțe care au importanță pentru cauza penală.

Articolul 164²⁰. Marcarea cu substanțe chimice și/sau cu alte substanțe speciale

Marcarea cu substanțe chimice și/sau cu alte substanțe speciale prevede aplicarea unor semne sau înscrisuri pe bunuri, bancnote, documente sau pe corpul uman, cu ajutorul materialelor colorante vizibile sau invizibile, care pot fi identificate vizual sau prin intermediul aparatelor speciale sau reactivelor chimice, în scopul evidențierii și recunoașterii acestora dintr-o grupă de bunuri omogene sau alte persoane.

Articolul 164²¹. Controlul transmiterii banilor sau altor valori materiale extorcate

Controlul transmiterii banilor sau altor valori materiale extorcate prevede înmînarea sau predarea de bunuri, bancnote sau documente persoanei care pretinde sau acceptă acestea, sub supraveghere cu documentarea acestor acțiuni.

Articolul 164²². Experimentul special

(1) Experimentul operativ prevede modelarea (înscenarea) sau crearea unor situații și circumstanțe, aflate sub supraveghere și adaptate la situații reale, care pot influența comportamentul studiat al persoanei, (făptuitorului), în scopul depistării intenției criminale și documentării comportării acestuia în aceste împrejurări, dacă sînt temeiuri de a presupune că:

a) persoana anterior a comis acțiuni criminale și se pregătește să mai comită sau a început săvârșirea infracțiunii;

b) în cadrul acestei măsuri operative de investigații poate fi curmată activitatea criminală a persoanei supusă verificării;

c) în urma experimentului operativ poate fi obținută informația despre fapte care necesită a fi dovedite (probate).

(2) În cadrul experimentului operativ se interzice de a provoca sau instiga persoana supuse verificării de a comite acțiuni ilegale, de influențat asupra ei prin violență, amenințări, șantaj sau de folosit de starea ei de neputință.

(3) Se interzice efectuarea experimentului operativ, dacă acesta poate provoca urmări grave, pune în pericol viața și sănătatea participanților.

Articolul 164²³. Monitorizarea tranzacțiilor financiare și dezvaluirea datelor financiare

Prin monitorizarea tranzacțiilor financiare și dezvaluirea datelor financiare se înțeleg operațiunile prin care se asigură cunoașterea conținutului tranzacțiilor financiare efectuate prin intermediul unei bănci sau a altei instituții competente ori obținerea de la o bancă sau de la altă instituție financiară, de înregistrări sau informații aflate în posesia acestora referitoare la depuneri, conturi sau tranzacțiile unei persoane.

Articolul 164²⁴. Utilizarea investigatorilor sub acoperire

(1) Prin utilizarea investigatorilor sub acoperire se subînțelege folosirea investigatorilor sub o altă identitate decât cea reală.

(2) Investigatorii sub acoperire sunt lucrători operativi din cadrul Serviciului de Informații și Securitate și din organele de urmărire penală constituite în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției și Serviciul Vamal, special desemnați în acest scop. Investigatorii sub acoperire pot fi folosiți numai pe o perioadă determinată, în condițiile prevăzute în art.164²⁵ și 164²⁶.

(3) Investigatorul sub acoperire desfășoară activități întru administrarea probelor privind infracțiunea, culege date și informații în baza autorizației emise potrivit dispozițiilor prevăzute în art.164²⁵, pe care le pune, în totalitate la dispoziția procurorului (sau organului de urmărire penală).

Articolul 164²⁵. Autorizarea folosirii investigatorilor sub acoperire

(1) Persoanele prevăzute în art.164²⁴ pot efectua investigații numai cu autorizarea motivată a Procurorului General sau a procurorului desemnat de acesta.

(2) Autorizarea este dată prin ordonanță motivată, pentru o perioadă de cel mult 60 zile și poate fi prelungită pentru motive temeinic justificate. Fiecare prelungire nu poate depăși 30 zile, iar durata totală a autorizării, în aceeași cauză și cu privire la aceeași persoană nu poate depăși un an.

(3) În cererea de autorizare adresată procurorului se vor menționa datele și indiciile privitoare la faptele și persoanele față de care există presupunerea că au săvârșit o infracțiune, sau pregătesc săvârșirea unei infracțiuni, precum și perioada pentru care se cere autorizarea.

(4) Ordonanța procurorului prin care se autorizează folosirea investigatorului sub acoperire trebuie să cuprindă, pe lângă elementele prevăzute în art.255, următoarele:

1) indiciile temeinice și concrete care justifică măsura și motivele pentru care măsura este necesară;

2) activitățile pe care le poate desfășura investigatorul sub acoperire;

3) persoanele față de care există presupunerea că au săvârșit sau se pregătesc să săvârșească o infracțiune;

3) identitatea sub care investigatorul sub acoperire urmează să desfășoare activitățile autorizate;

4) perioada pentru care se dă autorizarea;

5) alte mențiuni prevăzute de lege.

(5) În cazuri urgente și temeinic justificate, se poate solicita autorizarea și a altor activități decât cele pentru care există autorizare, procurorul urmînd să se pronunțe îndată prin ordonanță motivată.

Articolul 164²⁶. Folosirea datelor obținute de investigatorii sub acoperire

(1) Datele și informațiile obținute de investigatorul sub acoperire pot fi folosite numai în cauza penală și în legătură cu persoanele la care se referă autorizarea emisă de procuror.

(2) Aceste date și informații vor putea fi folosite și în alte cauze sau în legătură cu alte persoane, dacă sînt concludente și utile.

Articolul 164²⁷. Măsurile de protecție a investigatorilor sub acoperire

(1) Identitatea reală a investigatorilor sub acoperire nu poate fi dezvăluită în timpul ori după terminarea acțiunii acestora.

(2) Procurorul competent să autorizeze folosirea unui investigator sub acoperire are dreptul să-i cunoască adevărata identitate, cu respectarea secretului profesional.

Articolul 164²⁸. Documentarea activitatilor operative de investigații

(1) Organul competent întocmește un proces - verbal pentru fiecare activitate operativă de investigații, în care sînt consemnate rezultatele activitatilor efectuate care privesc fapta ce formează obiectul urmăririi penale sau contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor, datele de identificare ale suportului care conține rezultatul activităților de supraveghere tehnică, numele persoanelor la care se referă, dacă sunt cunoscute, sau alte date de identificare, precum și, după caz ora la care a început activitatea de supraveghere și ora la care s-a încheiat.

(2) La procesul-verbal se anexează, în plic sigilat, o copie a suportului care conține rezultatul activităților de supraveghere tehnică. Suportul sau o copie certificată a acestuia se păstrează la procuratură, în locuri speciale, în plic sigilat și va fi pus la dispoziția instanței, la solicitarea acesteia. După sesizarea instanței, copia suportului care conține activitățile de supraveghere tehnică și copii de pe procesele-verbale se păstrează la instanța de judecată, în locuri speciale, în plic

sigilat, la dispoziția exclusivă a judecătorului sau completului investit cu soluționarea cauzei.

(3) Convorbirile sau comunicările interceptate și înregistrate, care privesc fapta ce formează obiectul cercetării sau contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor, sînt redată de către procuror sau organul de urmărire penală, într-un proces-verbal în care se menționează autorizarea emisă pentru efectuarea acestora, numerele posturilor telefonice, datele de identificare ale sistemelor informatice, sau ale punctelor de acces, numele persoanelor ce au efectuat comunicările, dacă sînt cunoscute, data și ora fiecărei convorbiri sau comunicări în parte.

Procesul-verbal este semnat de către ofițerul operativ din cadrul organului competent.

(4) Despre încetarea măsurii de supraveghere tehnică, procurorul informează judecătorul de instrucție.

La articolul 93:

alin.(2) se completează cu pct.8) cu următorul cuprins:

„8) rezultatele activității operative de investigații;”

La articolul 303, alineatul (2) se completează cu punctele 6), 7), 8) cu următorul cuprins:

„6) cercetarea și/sau ridicarea corespondenței;

7) monitorizarea tranzacțiilor financiare și dezvăluirea datelor financiare;

8) controalele în trafic.”

La articolul 304:

la alineatul (1) cuvintele „măsurilor operative de investigații” și „sau cu Legea privind activitatea operativă de investigații” se exclud;

articolul se completează cu alineatul (1¹) care va avea următorul cuprins:

„(1¹) Pentru autorizarea efectuării măsurilor operative de investigații procurorul întocmește o ordonanță motivată pe care o prezintă judecătorului de instrucție, solicitînd acordul pentru desfășurarea acestora.”

La articolul 321 se completează cu alineatul (5¹), cu următorul cuprins:

„(5¹) În scopul căutării inculpatului care se ascunde de judecată, avînd drept temei încheierea de anunțare în căutare a inculpatului, organele afacerilor interne sunt în drept să realizeze măsurile operative de investigație stipulate în secțiunea a 9-a prim din prezentul Cod.”

23. Anchetele comune internaționale în cazul infracțiunilor transnaționale ca parte a cooperării și asistenței juridice internaționale în materie penală. Recunoașterea valorii probelor administrate în cadrul acestei activități.

(Reglementările legale sunt impuse de standardele internaționale, unele Convenții la care Moldova este parte, precum și de practica de activitate).

. La articolul 93:

alin.(4) va avea un nou conținut:

“(4) Datele de fapt obținute de către grupele comune internaționale de efectuare a urmăririi penale pot fi admise ca probe numai în cazul în care au fost administrate prin intermediul mijloacelor de probă prevăzute de prezentul cod.”

Articolul 533 alin.(1) se completează cu pct. 8²), cu următorul cuprins:

“8²) efectuarea urmăririi penale comune internaționale în cazul infracțiunilor transnaționale;”

24. Reglementarea procedurii de urmărire penală și judecare a cauzei în situația când infracțiunea a fost săvârșită de o persoană care ulterior a decedat, iar succesorii insistă asupra nevinovăției persoanei și asupra continuării procesului.

(Reglementări legale a unei asemenea situații sunt impuse de practică deoarece în ultimul timp avem mai multe cazuri când rudele apropiate ale decedatului insistă asupra nevinovăției persoanei și continuării procesului, încât pe caz să se expună un judecător. În special situațiile sunt mai problematice când infracțiunea are consecințe de ordin civil).

Codul se completează cu capitolul VI¹, cu următorul cuprins:

„Capitolul VI¹

PROCEDURA PRIVIND URMĂRIREA PENALĂ ȘI JUDECAREA
CAUZELOR PRIVIND INFRACTIUNILE SĂVÎRȘITE
DE PERSOANE DECEDATE

Articolul 523¹. Dispoziții generale

Urmărirea penală și judecarea cauzelor privind infracțiunile săvârșite de persoane decedate se efectuează potrivit procedurii obișnuite, cu derogările și completările prevăzute în prezentul capitol.

Articolul 523². Urmărirea penală și judecarea cauzei în privința persoanei decedate

(1) Urmărirea penală și judecarea cauzei în cazul tragerii la răspundere penală a persoanei decedate se efectuează cu participarea succesorului acesteia.

(2) Succesorul persoanei decedate o reprezintă pe aceasta la efectuarea acțiunilor procesuale prevăzute de prezentul cod.

Articolul 523³. Succesorul învinuitului, inculpatului, admiterea în proces

(1) În procesul penal, succesor al învinuitului sau al inculpatului este recunoscută una din rudele lui apropiate care a manifestat dorința să exercite drepturile și obligațiile învinuitului sau inculpatului care a decedat.

(2) Recunoașterea rudei apropiate ca succesor al învinuitului sau inculpatului o decide procurorul sau, după caz, instanța de judecată, cu condiția că ruda apropiată solicită această calitate sau își exprimă acordul pentru o asemenea calitate. În cazul în care mai multe rude apropiate solicită această calitate, decizia de a alege succesorul îi revine procurorului sau instanței de judecată. Dacă, la momentul solicitării respective, lipsesc temeiuri suficiente pentru recunoașterea

persoanei ca succesori al învinuitului sau inculpatului, hotărîrea în cauză se ia imediat după constatarea acestor temeuri.

(3) Ordonanța procurorului sau, după caz, hotărîrea instanței de judecată se aduce la cunoștință succesorului cu explicarea drepturilor și obligațiilor pe care le însușește.

(4) Succesorul învinuitului sau inculpatului participă la procesul penal în locul învinuitului. El apără interesele persoanei decedate la efectuarea acțiunilor procesuale prin participare la ele. Succesorul învinuitului sau inculpatului nu îndeplinește atribuțiile apărătorului și poate angaja un avocat sau solicita desemnarea unui apărător care acordă asistență juridică garantată de stat.

(5) În cursul urmăririi penale și al întregului proces penal succesorul învinuitului sau inculpatului, pentru protejarea intereselor persoanei decedate reprezentate, în condițiile codului, exercită drepturile persoanei învinuite, inculpate, precum și a reprezentanților lor legali, prevăzute la art.64, 66 și 78, cu excepția celor indisolubile persoanei fizice cu calitatea procesuală respectivă, pe care le exercită în modul corespunzător. Despre înmînarea reprezentantului legal a informației în scris privitor la drepturile și obligațiile lui, precum și despre explicațiile necesare ce i s-au dat, se face mențiune în procesul-verbal respectiv.

(6) Succesorul învinuitului sau inculpatului are și alte drepturi și obligații prevăzute de prezentul cod, inclusiv dreptul de a lua cunoștință cu materialele acțiunilor procesuale efectuate cu participarea învinuitului sau inculpatului pînă la admiterea lui în proces.

(7) Succesorul învinuitului sau inculpatului nu poate fi asimilat de către procuror, organul de urmărire penală sau instanța de judecată cu calitatea de urmărit penal sau de inculpat al persoanei decedate interesele căreia le apără și cu caracterul cauzei penale care se cercetează cu participarea lui.

(8) Împotriva succesorului persoanei decedate față de care se efectuează urmărirea penală sau se judecă cauza se pot lua, în această calitate, numai măsuri de constrîngere aplicabile martorului.

Articolul 523⁴. Înlăturarea succesorului din procesul penal

(1) Persoana nu are dreptul să participe și nu va fi admisă în procesul penal în calitate de succesori al învinuitului sau inculpatului, iar dacă a fost admisă va fi înlăturată din proces, în cazul în care este prezentă cel puțin una din următoarele circumstanțe:

1) dacă se află în relații de rudenie sau în relații de dependență personală cu persoana care participă la urmărirea penală sau la judecarea cauzei;

2) dacă a participat în această cauză în calitate de :

a) persoană care a efectuat urmărirea penală;

b) procuror care a luat parte la desfășurarea procesului penal;

c) judecător care a judecat cauza, inclusiv judecător de instrucție;

d) grefier, interpret, traducător, specialist sau expert, consultant al procurorului, mediator;

e) reprezentant al victimei, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile sau reprezentant legal al victimei, părții vătămate, părții civile, succesor al părții vătămate sau părții civile;

3) dacă prin infracțiunea imputată persoanei decedate, învinuite sau inculpate i s-a cauzat prejudiciu material, fizic sau moral;

4) dacă este urmărită penal sau judecată pentru aceeași faptă sau pentru fapte conexe incriminate persoanei decedate, cu excepția cazurilor în care a fost adoptată hotărârea de scoatere de sub urmărirea penală, de încetare a urmăririi penale sau a procesului penal pe motive de reabilitare;

5) dacă a fost declarată, în modul stabilit de lege, ca incapabilă;

6) dacă a acordat anterior asistență juridică în cauza penală, precum și dacă se află în relații de rudenie sau relații de dependență personală cu persoana care a acordat asistență juridică;

7) dacă procurorul sau instanța constată că succesorul nu este în stare să asigure persoanei decedate o reprezentare eficientă;

8) dacă se constată lipsa legăturii de rudenie cu învinuitul sau inculpatul decedat;

9) dacă a intervenit decesul succesorului sau acesta s-a îmbolnăvit de o boală gravă care îl împiedică să ia parte la procesul penal, atestată printr-o concluzie medico-legală a unei instituții medicale de stat.

(2) Ruda apropiată a învinuitului sau a inculpatului recunoscută succesor al acestuia este în drept să renunțe la împuterniciri în orice moment al desfășurării procesului penal. Succesorul este obligat de a face declarație în scris de abținere procurorului sau instanței de judecată, dacă intervin circumstanțe în care el nu poate participa în cauza penală.

(3) În cazul în care, după recunoașterea persoanei ca succesor al învinuitului sau inculpatului, se constată lipsa temeiurilor de a o menține în această calitate, procurorul sau instanța, prin hotărâre motivată, încetează participarea acesteia la proces în calitate de succesor al învinuitului sau inculpatului.

(4) Hotărârea procurorului sau a instanței de judecată cu privire la declarația de abținere, cu privire la renunțarea la împuterniciri sau cu privire la cererea de înlocuire sau de înlăturare a succesorului din proces urmează să fie adoptată imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data depunerii sau, după caz, din oficiu din momentul constatării circumstanțelor specificate la alin.(1). Hotărârea adoptată se înmânează succesorului înlocuit sau înlăturat cu explicarea modului și termenului de atac.

(5) În cazurile înlăturării succesorului din proces, procurorul sau instanța vor înștiința rudele apropiate despre necesitatea admiterii în proces a unui alt succesor.

Articolul 523⁵. Disjungerea cauzei în privința persoanei decedate care a săvârșit o faptă prejudiciabilă interzisă de legea penală

Dacă, la urmărirea penală a infracțiunilor săvârșite cu participație, se constată că cineva din participanți după săvârșirea infracțiunii a decedat, cauza în privința acestuia poate fi disjunsă în dosar separat.

Articolul 523⁶. Participarea apărătorului

(1) În procedura de urmărire și judecare a cauzelor despre infracțiuni săvârșite de persoane decedate, participarea apărătorului este obligatorie din momentul adoptării ordonanței de punere sub învinuire a persoanei referitor la care se desfășoară procedura, dacă apărătorul nu a fost admis mai înainte în acest proces.

(2) Din momentul intrării apărătorului în proces, el are dreptul la întrevederi cu succesorul persoanei interesele căreia le apără, fără a se limita numărul și durata lor. Apărătorul dispune și de celelalte drepturi prevăzute în art.68, care se aplică în mod corespunzător.

Articolul 523⁷. Punerea sub învinuire, aducerea la cunoștință a învinuirii înaintate

(1) Dacă procurorul consideră că probele acumulate sînt concludente și suficiente, el emite o ordonanță de punere sub învinuire a persoanei decedate.

(2) Ordonanța de punere sub învinuire trebuie să cuprindă, pe lângă elementele prevăzute la art.281, informații cu privire la ora și data decesului persoanei puse sub învinuire.

(3) În ordonanța de punere sub învinuire se face mențiune despre punerea sub învinuire a persoanei decedate conform articolului, alineatului și literei articolului din Codul penal care prevăd răspunderea pentru infracțiunea comisă.

(4) Procurorul aduce la cunoștința succesurului învinuitului ordonanța de punere sub învinuire în prezența avocatului în decurs de 48 ore din momentul emiterii ei dar nu mai tîrziu de ziua în care succesorul s-a prezentat la procuror sau a fost adus în mod silit conform art.199 și explică conținutul ei. Aceste acțiuni se atestă cu semnăturile procurorului, succesurului, avocatului și altor persoane care participă la această acțiune procesuală, aplicate pe ordonanța de punere sub învinuire, indicîndu-se data și ora.

(5) Copia de pe ordonanța de punere sub învinuire se înmînează succesurului ca și informația în scris cu privire la drepturile și obligațiile pe care le are un învinuit prevăzute la art.66, cu specificarea în informație că succesurului cu participarea căruia se efectuează urmărirea penală în privința persoanei decedate le însușește, cu excepția celor indisolubile persoanei fizice cu calitatea procesuală respectivă, pe care le exercită în modul corespunzător, și cu garanțiile ce țin de neasimilarea succesurului cu calitatea de urmărit penal al persoanei decedate. Aceste acțiuni, la fel, se vor consemna în ordonanța de punere sub învinuire, odată cu explicarea succesurului a drepturilor și obligațiilor prevăzute în art.66.

(6) După aducerea la cunoștință a învinuirii înaintate, procurorul propune succesurului să prezinte declarații cu privire la acuzațiile aduse învinuitului. Prezentarea declarațiilor date se va efectua în condițiile și cu respectarea garanțiilor specificate în art.104, care se aplică corespunzător. Succesurului este întreat dacă în calitatea pe care o are, în baza împuternicirilor ce i-au fost acordate și al statutului procesual penal special, acceptă să facă declarații privitor la învinuirea care i se incriminează persoanei decedate. În cazul în care își expune acceptul consemnat

corespunzător, succesorul este întrebat dacă recunoaște învinuirea ce i se impută persoanei decedate și i se propune să înscrie declarațiile în procesul-verbal respectiv, întocmit în conformitate cu prevederile art.260 și 261.

Articolul 523⁸. Terminarea urmăririi penale

(1) Dacă procurorul constată că au fost respectate dispozițiile prezentului cod privind urmărirea penală, că urmărirea penală este completă, că există probe suficiente, concludente și legal administrate, dispune una din următoarele soluții:

a) întocmește rechizitoriul prin care dispune trimiterea cauzei în judecată în privința persoanei decedate care a fost pusă sub învinuire, atunci când din materialele cauzei rezultă că fapta există, că a fost constatat că făptuitorul este persoana decedată și că aceasta este pasibilă răspunderii penale;

b) prin ordonanță motivată, încetează urmărirea penală sau scoate persoana de sub urmărire penală.

(2) Despre terminarea urmăririi penale procurorul informează succesorul învinuitului cu participarea căruia se desfășoară procedura și apărătorul, precum și ceilalți participanți la proces specificați la art.294. Persoanelor menționate li se explică dreptul de a lua cunoștință de materialele dosarului și li se comunică când și unde pot să-și realizeze acest drept. Modul de prezentare a materialelor dosarului, de depunere a cererilor și de soluționare a lor se reglementează de prevederile art.294 și 295.

(3) Soluția de trimitere în judecată a cauzei se dispune când succesorul învinuitului nu și-a exprimat acordul pentru încetarea urmăririi penale în legătură cu intervenirea decesului făptuitorului, conform art.275 pct.5), și insistă asupra examinării cauzei în instanța de judecată în vederea reabilitării persoanei decedate.

(4) Copia de pe rechizitoriu se înmânează obligatoriu apărătorului și succesorului învinuitului.

(5) Încetarea urmăririi penale în legătură cu intervenirea decesului făptuitorului, conform art.275 pct.5), se dispune numai cu acordul benevol prealabil al succesorului învinuitului declarat în scris.

(6) Procurorul informează succesorul asupra efectelor cu caracter penal și civil ce rezultă din încetarea urmăririi penale sau procesului penal în privința persoanei decedate.

(7) Declararea acordului pentru încetarea urmăririi penale în privința persoanei decedate în legătură cu intervenirea decesului nu poate constitui o prejudiciere a intereselor persoanei decedate. Faptul dării acordului pentru încetarea urmăririi penale nu poate servi ca dovadă a recunoașterii vinovăției.

(8) Ordonanța de încetare a urmăririi penale se adoptă în conformitate cu prevederile art.285. Copia de pe aceasta se înmânează persoanelor interesate, explicându-li-se modul și termenul de atac.

Articolul 523⁹. Judecarea cauzei

(1) Judecarea cauzelor trimise instanței în baza art.523⁸ se face în ședință de judecată, potrivit dispozițiilor din Partea specială titl.II cap.I, II și III, cu participarea obligatorie a procurorului, apărătorului și succesorului.

(2) La ședința de judecată trebuie să fie verificate probele care dovedesc că persoana decedată a săvârșit sau nu infracțiunea prevăzută de legea penală.

(3) După terminarea cercetării judecătorești, instanța ascultă opiniile procurorului, părții vătămate, apărătorului și succesorului.

Articolul 523¹⁰. Soluțiile instanței de judecată

(1) Instanța de judecată soluționează cauza prin sentință. (3) La adoptarea sentinței, instanța soluționează chestiunile prevăzute în art.385.

(2) Dacă consideră dovedit faptul că persoana decedată a săvârșit infracțiunea, prevăzută de legea penală, instanța de judecată adoptă o sentință de încetare a procesului constatînd că inculpatul este vinovat de săvârșirea infracțiunii.

(3) În cazul în care participarea persoanei la săvârșirea infracțiunii nu a fost dovedită, precum și în cazul în care se constată circumstanțele prevăzute în art.390, instanța dă o sentință de achitare care duce la reabilitarea inculpatului decedat.

(4) Prin sentința sa instanța rezolvă și chestiunile indicate în art.397.

(5) În cazul prevăzut la art.275 pct.5), încetarea procesului penal pe parcursul judecării cauzei nu se admite fără acordul succesorului inculpatului. În acest caz procedura continuă în mod obișnuit.

Articolul 523¹¹. Atacarea sentinței

Sentința instanței de judecată poate fi atacată cu apel sau, după caz, cu recurs în instanța de judecată ierarhic superioară de către procuror, apărător, partea vătămată sau reprezentantul ei, succesorul persoanei a cărei cauză s-a judecat.

25. Problema protecției participanților la procesul penal. Transferul de competență în materie de protecție a participanților în procesul penal de la MAI la Ministerul Justiției.

(Protecția participanților este o parte a procesului penal și necesită detalizarea în CPP. Totodată, sub aspectul asigurării unei protecții eficiente, inclusiv în cazul infracțiunilor comise de către reprezentanții MAI /ex:tortura/ ar fi binevenit ca această activitate să fie realizată de MJ sau o instituție independent).

26. Necesitatea unificării practicii judiciare, soluțiile posibile fiind recursul în interesul legii și sesizarea CSJ în vederea pronunțării hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor probleme de drept.

(În prezent practica judiciară neuniformă este una din cele mai mari probleme în procesul penal. Hotărârile explicative ale CSJ nu sunt suficiente pentru a o uniformiza).

Codul se completează cu Capitolul V¹ cu următorul cuprins:

„Dispoziții privind asigurarea unei practici judiciare unitare

Secțiunea a 1

Recursul în interesul legii

Articolul 465¹. Cererea de recurs în interesul legii

(1) Pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, Procurorul General, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, conducerea (Plenul Curții Supreme de Justiție) Curții Supreme de Justiție sau curțile de apel au îndatorirea să ceară Curții Supreme de Justiție să se pronunțe asupra chestiunilor de drept, care au fost soluționate diferit de instanțele judecătorești.

(2) Cererea trebuie să cuprindă soluțiile diferite date problemei de drept și motivarea acestora, jurisprudența Curții Constituționale, a Curții Supreme de Justiție, a Curții Europene a Drepturilor Omului sau, după caz, a Curții de Justiție a Uniunii Europene, opiniile exprimate în doctrină relevante în domeniu, precum și soluția ce se propune a fi pronunțată în recursul în interesul legii.

(3) Cererea de recurs în interesul legii trebuie să fie însoțită, sub sancțiunea respingerii ca inadmisibilă, de copii ale hotărârilor judecătorești definitive din care rezultă că problemele de drept, care formează obiectul judecății, au fost soluționate în mod diferit de instanțele judecătorești.

Articolul 465². Condițiile de admisibilitate

Recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovadă că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care se anexează la cerere.

Articolul 465³. Judecarea recursului în interesul legii

(1) Recursul în interesul legii se judecă de un complet format din președintele Curții Supreme de Justiție, președinții de colegii din cadrul acesteia, un număr de **14** judecători din colegiul în a cărui competență intră chestiunea de drept care a fost soluționată diferit de instanțele judecătorești, precum și câte **2** judecători din cadrul celorlalte colegii. Președintele completului este președintele Curții Supreme de Justiție.

(2) În cazul în care chestiunea de drept prezintă interes pentru două sau mai multe colegii, președintele Curții Supreme de Justiție stabilește colegiile din care provin cei **20** de judecători.

(3) După sesizarea Curții Supreme de Justiție, președintele acesteia va lua măsurile necesare pentru desemnarea aleatorie a judecătorilor din cadrul colegiului în a cărei competență intră chestiunea de drept care a fost soluționată diferit de instanțele judecătorești, precum și a judecătorilor din celelalte colegii ce intra în alcătuirea completului prevăzut la alin.(1).

(4) La primirea cererii, președintele completului va desemna un judecător din cadrul colegiului în a cărei competență intră chestiunea de drept care a fost soluționată diferit de instanțele judecătorești, pentru a întocmi un raport asupra recursului în interesul legii. În cazul în care chestiunea de drept prezintă interes pentru două sau mai multe colegii, președintele completului va desemna **3** judecători din cadrul acestor colegii pentru întocmirea raportului. Raportorii nu sunt incompatibili.

(5) În vederea întocmirii raportului, președintele completului poate solicita unor specialiști recunoscuți opinia scrisă asupra chestiunilor de drept soluționate diferit.

(6) Raportul va cuprinde soluțiile diferite date problemei de drept și argumentele pe care se fundamentează, jurisprudența relevantă a Curții Constituționale, a Curții Supreme de Justiție, a Curții Europene a Drepturilor Omului, a Curții de Justiție a Uniunii Europene și opinia specialiștilor consultați, dacă este cazul, precum și doctrina în materie. Totodată, judecătorul sau, după caz, judecătorii raportori vor întocmi și vor motiva proiectul soluției ce se propune a fi dată recursului în interesul legii.

(7) Ședința completului se convoacă de președintele acestuia, cu cel puțin 20 de zile înainte de desfășurarea acesteia. Odată cu convocarea, fiecare judecător va primi o copie a raportului și a soluției propuse.

(8) La ședință participă toți judecătorii completului. Dacă există motive obiective, aceștia vor fi înlocuiți, cu respectarea regulilor prevăzute la alin.(3).

(9) Recursul în interesul legii se susține în fața completului, după caz, de Procurorul General sau de procurorul desemnat de acesta, de judecătorul desemnat de conducerea Curții Supreme de Justiție, respectiv a curții de apel.

(10) Recursul în interesul legii se judecă în cel mult 3 luni de la data sesizării instanței, iar soluția se adoptă cu cel puțin două treimi din numărul judecătorilor completului. Nu se admit abțineri de la vot.

Articolul 465⁴. Conținutul hotărârii și efectele ei

(1) Asupra cererii de recurs în interesul legii completul Curții Supreme de Justiție se pronunță prin decizie.

(2) Decizia se pronunță numai în interesul legii și nu are efecte asupra hotărârilor judecătorești examinate și nici cu privire la situația părților din acele procese.

(3) Decizia se motivează în termen de cel mult 30 de zile de la pronunțare și se publică în cel mult 15 zile de la motivare în Monitorul Oficial, Partea I.

(4) Dezlegarea dată problemelor de drept judecate este obligatorie pentru instanțe de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial.

Secțiunea a 2-a

Sesizarea Curții Supreme de Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor probleme de drept

Articolul 465⁵. Obiectul sesizării

Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Curții Supreme de Justiție, al curții de apel, investit cu soluționarea cauzei în ultima instanță, constată că o problemă de drept de care depinde soluționarea cauzei respective a fost dezlegată diferit în practica instanțelor, va putea solicita colegiului penal a Curții Supreme de Justiție să pronunțe o hotărâre prealabilă, prin care să dea rezolvare problemei de drept cu care a fost sesizată.

Articolul 465⁶. Procedura de judecată

(1) Sesizarea colegiului penal al Curții Supreme de Justiție se face, din oficiu sau la cererea părților, după dezbateri contradictorii și dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art.465⁵, prin încheiere, care nu este supusă nici unei căi de atac. Cererea părților trebuie să fie însoțită, sub sancțiunea respingerii ca inadmisibilă, de prezentarea dezlegărilor diferite în practica instanțelor ale problemei de drept sesizate.

(2) Prin aceeași încheiere se poate suspenda judecarea cauzei până la pronunțarea hotărârii prealabile pentru dezlegarea problemei de drept. În cazul în care inculpatul se afla în arest la domiciliu sau este arestat preventiv, se aplică în mod corespunzător prevederile art.186 pe toată durata suspendării.

(3) La primirea sesizării, președintele colegiului va desemna un judecător pentru a întocmi un raport asupra problemei de drept supuse judecării. Dispozițiile art.465³ alin. (5)-(8) se aplică în mod corespunzător.

(4) Raportul va fi comunicat părților, care, în termen de cel mult 15 zile de la comunicare, pot depune, în scris, prin avocat, concluzii privind problema de drept supusă judecării.

(5) Sesizarea se judecă fără citarea părților în cel mult 3 luni de la data investirii colegiului, iar soluția se adoptă cu jumătate plus unu, din numărul judecătorilor prezenți.

Nu se admit abțineri de la vot.

Articolul 465⁷. Conținutul și efectele hotărârii

(1) Asupra sesizării colegiului se pronunță prin decizie, numai cu privire la problema de drept supusă dezlegării.

(2) Dispozițiile art.465⁴ alin.(3) se aplică în mod corespunzător.

(3) Dezlegarea dată problemelor de drept este obligatorie pentru instanțe, inclusiv în cauza în legătură cu care s-a ridicat problema de drept, de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial.”.

27. Extinderea temeiurilor pentru declararea recursului în anulare (reabilitarea victimelor represiunilor politice, etc).

Articolul 453 va avea următorul cuprins:

„Articolul 453. Temeiurile pentru recurs în anulare

(1) Hotărârile irevocabile de condamnare, de achitare sau de încetare a procesului penal pot fi atacate cu recurs în anulare în scopul reparării erorilor de drept comise la judecarea cauzei în cazurile în care:

a) când un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente a afectat hotărârea pronunțată;

b) când instanța de judecată internațională, prin hotărârea sa, a constatat o încălcare a drepturilor și libertăților omului, care poate fi reparată la o nouă judecare;

c) când Curtea Constituțională a recunoscut neconstituțională prevederea legii aplicate în cauza respectivă;

d) când persoana condamnată a fost extrădată, cu condiția excluderii din hotărârea de condamnare a unor capete de învinuire;

e) cînd organele judiciare, în perioada dintre 7 noiembrie 1917 și 23 iunie 1990, au adoptat hotărîri ce au avut drept consecință represiunea politică.

(2) Hotărîrile irevocabile emise în cadrul controlului judiciar al procedurii prejudiciare, altele decît cele ce se referă la măsurile preventive, pot fi atacate cu recurs în anulare numai dacă au fost adoptate cu grave erori de drept.

(3) Recursul în anulare este inadmisibil dacă nu se întemeiază pe motivele prevăzute în prezentul articol sau este declarat repetat, invocîndu-se aceleași motive.”.

28. Instituirea obligației instanței de a asigura participarea în instanța a părții apărării.

29. Stabilirea atribuțiilor și competențelor poliției judiciare.